

61

Stobe, Matiāss.

Veselibas grāmata latviešu bērniem

Wesselibas grāmata,

Latweeschu Behrneem

par

mahibu farakstira.

(Wurfesban Candidat Stobbe)

Unif. Museum, No: 8882.

Telgamā 1795.

Espeesta no Tabna Wridrikka Steffenhagen.

Latvijas vēstures
Institūta bibliotēka

№ 4776

61

Latvijas PSR
Vēstures un materialās kultūras
institūts

ZA 25689

25689

61

S i n a

preekšč skohlas mahzitateem.

Subs, gohdigi wihri, mihlojat tohs behrnus, kas pee
jums skohlā naht. Winni tapehž naht, žaur juhsu mahzi-
bahm un pamahziščanahm, wešeli, prahtigi freeni un
laimigi žilweki tapt. Un kad nu šchi grahmatina mahža, kā
žilwekam no jaunahm deenahm jadsihwo, kad winsch weš-
fels huht grihb, kas, kā Sibraks šakka, labbaks irr ne
kā selts, tad arridsan juhs labpraht, no šchihs grahma-
tinās, šawus mihlus behrnus šcho mahzišee — Un kad
juhs, kā prahtigi skohlas mahzitatei pašchi sinnašee, kā ta
mahziščana no galwas ne ko dauds ne pašibds, kad labbi
ne šaproht, ko mahžahs; tad grihbu eš jums šcheit ar ih-
šeeem wahrdeem šahšihē, kā šchi grahmatina ar gudribu
lašama irr.

1) Šas gabbals, kas jamahžahs, tohp no mahzitatei
jeb no diwi behrneem, kas škaidri mahē lašihē, no kuz-
reem weens tahs jautasčanās un ohters tahs atbildeščanas
lašfa, ar škaidru balsi preekščlašihē; un mahzitatei to
jau pahredohmajis, un us to šataišihē, iššahšta pawišfam,
kas tanni gabbalā tohp mahzišē, un kahda derriga šchi
mahziba irrad. —

2

2)

2) Mahzitais katru jautaschanu un atbildeschanu atkai pehz kabrtas preekschtā nemm, un tabš ar skaidreem wahrdeem saprobtami laffa. Scheit waijag iffkatru wahrdu isstahstibt, un pawaijagt woi behrni to labbi saprobt; jeb woi tabš paschas dohmas ar zitteem wahrdeem warretu isfazibt. Tabš garrakas jautaschanas un atbildeschanas tohp masakds gabbalds dallitas, ka behrni tabš lehtaki fapraft un weeglaki atbildeht warr. Winsch farunnajabs ar behrneem; zur weeglahm, ihfahm un kophā peederredamam jautaschanahm winsch tohs allasch us to mahzibu aiswebd, kas eefsch tabš preekschlassitas jautaschanas un atbildeschanas stahstita tohp. Katru jautaschana lai irr ihfa, lehti saprobtama un ar tahm preekschgahjuschanu faturredama; un behrneem waijag skaidri, zits pehz ziteu, ar daschadeem wahrdeem tā atbildeht, ka mahzitais warr manniht, ka behrni katru wahrdu fapriattuschē un tabš atbildeschanas ar faru paschu fapraschanu isdohmajuschē irr. Kad tahdā wihsē wiß skaidri isstahstihes un faprasht irr, tad

3) tohp wiß gabbals no eefahkuma behrneem pehz kabrtas wchl pahrwaijabs, un ja wißi sinn un proht, un us katru jautaschanu warr atbildeht, tad

4) tohp tā schodeeniga mahziba ar pahrlausifchanu tabš preekschgahjuschas tā beigta: Mahzitais katru behrnu beidsobt waiza; ko winsch gan schodeen wißwairak paturreis, un iffkatram buhs farwadi atbildeht, ko zits wehl newaid fazziis. Winsch waiza: kahdu labbu mahzibu effi tu schodeen dabbujis? No kahdahm kaitigahm leetahm sinni tu tagaad fargatees? Ko warresi tu wezzakeem jeb zitteem atbildeht, kad tee waijatu, ko tu mahziis effi? Kahdu labbu padobmu warresi tu zitteem no schihš mahzibas doht? Woi ne sinni kahdu, kam fciš padobms lohti derrigs un waijadfigs buhtu? Ko waijag tam darriht, kas ko labbu sinn? Woi gan buhs, tikkai sinnah? Woi ne waijag arri pebz ta dšhwobt un darriht? Woi ne waijag arri zitteem, draugeem un kaimineem labbu padobmu doht? u. u. Schi, miht behrni, irr ta ihfa gudriba, kad mehs kahdu labbu mahzibu sinnam, pahrdohmajam, paturrum, pehz to paschu dšhwojam, un arri zittus tā dšhwobt un isturretees amahjam.

5) Samannigs skoblas mahzitais warrehs wehl no zittahm labbahm un derrigahm grahamahm faru paschu atsihschanu wairoht, un deenischēigi gudraks tap; kad winsch to augstas gudribas grahamu, to labbu sinu un padobmu grahamu, (Beckers Noth und Hülfsbüchlein, Seilers Lesebuch, Terrennets Volksbuch, Konstants Lebensgeschichte von Salzmann, den Kinderfreund von Kochow oder Weise, u.) jeb zittas labbas grahamas apdohmigi laffa, un behrneem, ko winsch lassijis irr reiz un stahsta.

6) Kad kahdā weeta drubšis, karsons, bakkes, massales, affinsfērga, jeb zitta kahda lippiga nahwiga flimmiwa irr, tad wißwairak un daudfahrt tahds gabbals schinni grahamā lassams un behrneem labbi mahzams irr.

7) Diwi deenas nebbekā warr kahdu stundu weenu gabvalu behrnus mahziht un labbi ismahziht; tad wißa schi weffelibas grahamina par gabdu warr diwreis islassita un behrneem prahā un firdi eedehtita tap.

Us schahdu wißi, juhs, gohdigi skoblas mahzitaji, farus vebrnus labbi mahzifeet. Un ja jums labš prahš irr to darriht, tad pehznahkami behrnu behrni, par faru weschelibu un labklahschanu jums pateikdami pateizibu fazzihs; un tas Deews, kas grihb, ka wißeem zilwekeem zur atsihschanu tabš pateesibas, pee meefas un dwehfeles buhs paglahbreem tap; kas neweenu labbu darbu neatmakfahru ne pamett, arridsan jums to baggatigi scheit un tur muhscham atmakfahs. —

Pirma Modatta.

No wesselibas.

1. No wesselibas, winnas dahrguma, kà peeklahjabs to usturreht, un zilwekus, wißwairak behrnus to mahziht.

1. Mit-ki behrni! dsihwoht, un Deewa pasaulé wessels un preezigs buht, woi tas kahds labbums irr?

Tas irr tohti leels un dahrgs labbums; ta dsihwiba irr weena augsta un dahrga Deewa dahwana.

Dahw. ds. 150, 6. Wiß, kam dwaßcha irr, lai to Kungu flawe, Allelnja.

Dahw. ds. 145, 16. Tu atwerr tawu rohtu, un pee-ehdini wißu, tas dsihwo ar labbu prahtu.

Dahw. ds. 36, 6. 9. Al Kungs! tawa schelastiba (sneeds) lihds par debbestim, un tawa pateesiba lihds tahm augstahm padebbestim. Tee tohy pilditi no tawa namma taufumeem, un tu dsihdini tohs no tawa gahrduma uppehm.

Dahw. ds. 136, 1. 8. 9. 25. Pateizeet tam Kungam, jo wiasch irr labs. Kas to fauli darrijs, to deenu waldbiht; To mehuesi un swaigues, to nakti waldbiht; Kas wißai meesai barribu dohd, jo winna schelastiba paleek muhschigi.

2. No kà warram mehs wehl manniht, kà dsihwiba dahrga Deewa manta irr?

No ta, kà ifkatram zilwekam firds neffahs, sawu dsihwibu saudseht, glabht un usturreht.

3. Kahdai waijag zilweka meesai buht, kurrà dwehfele mahjo un strahda, kad zilweks preezigi un ilgi dsihwoht, un dauds labbumu bauß diht grihb?

Meesai waijag spirgtai un wesselai buht.

4. No

4. No kà warram mehs wehl sinnaht, kà zilwekam waijag wesselam buht?

No Deewa pawehleschanas

1. Mohs. gr. 3, 19. Ar siveedreem tawa waiga buhs tew to maifi ehst tapr.

Un tiffai wesselais warr stipri strahdaht.

5. Warram mehs gan dwehfeles laimu un labß klahschanu fetmeht kad mehs meesu ne apß gahdajam?

Ne warram: jo Deews meesu un dwehfeli til zeeti sawenosis, kà zaur prahtigu meesas kohpschanu, arridsan dwehfeles labßklahschana apgahdeta tohp.

6. Kad effam mehs wesseli?

Kad meesa bes wainas un sahpehm, wißas darrißschanas jautri un weegli padarriht, un dwehfelei paßklaußiht warr.

7. Kà juhtahs wesselais?

Wesselais juhtahs stiprs, pilns dsihwibas un spehka, ehdeens un dschreens labbi smelle un pee firds eet, wiasch warr wißadu gaisu pazeest, ifkatrs darbs winnam labbi isdohdahs, un winnam labbi klahjabs.

8. Bet kà juhtahs newesselais, woi tam arti labbi klahjabs?

Ne mas: newesselais juhtahs wahisch, pagurris, nespehzigß; ehdeens ne eet pee firds, wiasch ne warr katru gaisu pazeest, ne warr strahdaht, winnam sahpes un bailes, un mas preeku sawas dsihwibas.

9. War:

9. Warrēt juhs, behrnini, preezigi buht, smeets
tees, johkotees, ehst jeb gulleht, kad juhs
slimmi effeet?

Ne warram; to tiſ tad warram, kad weffeli effam.

(Ja ſahds behrns ſkobla, ſas ne ſemm ſlims bijs, to mahzitais waiza: Tu ſlims biji, ſakki man, arri tew ne weffelibā labbi jeb nelabbi klajahs, un woi ta dſihwiba ne irr leets labbums? Samannigs behrns gan drihs tā arbildehs; man to brihd ne maſ labbi ne klajahs, ne warreju ne ehst ne gulleht, neſas man preeku ne darrija, man ſahpēs un bailes bija; bet taggad, paldees Dees wam, weffels buhdams es ſimmi, kà weffelibā dahrga Dees wa dahwana irr.)

10. Ko ſakka Sibraks no weffelibas?

Wiaſch 30 nodakā 14 lihds 16 ſakka: Labbaſ irr par nabbagu buht ar ſpirgtu weffelibu un labbu ſpehtu, ne kà par baggatu ar wahju neweffeligu meesu. Weffelibā un ſweika buhſchana irr labbata ne kà ne iſſkaitama manra. Reſahda baggatiba irr tiſ labba, kà weffela meesa, un ne ſahda lihſimiba irr tiſ labba kà ta ſirds = preeziba.

11. Woi tad weffelibā dahrga leeta irr?

Weffelibā ſohtri dahrga leeta un augſta manta irr, zaur ko zilweks daſchadu preeku un labbumu ſawas dſihwibas warr baudiht.

12. Woi tad neweffelais newarr dſihwibas labbumu ün preeku baudiht?

Gan maſ; neweffelais tohs newarr baudiht.

13. Ko palihds zilwekam wiſſas paſauls mantas un preeku, kad wiſſch ſlims irr un tohs, baudiht newarr?

Renecka taſ tam ne palihds.

14. Kad nu weffelibā tahda augſta un zeenijama manta irr, ko tad buhs zilwekam darrihe?

Zilwekam buhs zil ſinnadams un ſpehdams ſawu weffelibu ſaudſeht, glaht, ſargaht un uſturrecht.

15. Woi

15. Woi tiſkai ſawu paſchu weffelibu buhs apgahdaht?

Ne ſawu paſchu ween; bet mums arridsan par ſawa turwaka dſihwibu un weffelibu buhs gahdaht.

16. Ko buhs tadehl wezakeem pee ſarweem behrneem darriht?

Wezakeem buhs par ſawu behrnu dſihwibu un weffelibu leelu abgahdibu turreht.

(Skoblas mahzitajeem un wezakeem waijag, ſarweem behrneem zaur to labklahſchānu un preeku, ko eekſch weffelahm deenahm baggatigi warr baudiht, un zaur tahm daſchadahm ſahpehm un moſtahm kās neweffeleem ja zeekſch, ſkaidri parahdiht; un tohs pahreelzinah, ſahda jauka un dahrga manta ta weffelibā irr, un kà ſohtri pee nahſahs weffelibu ſaudſeht un uſturrecht.)

17. Woi zilweki to arridsan darra?

Gan maſ to darra.

18. Kadahl tiſ maſ to darra?

- 1) Kadahl, kà maſ zilweki to augſtu dahrgumu tahs weffelibas labbi atſiht.
- 2) Kadahl, kà tee ne ſinn, kà zilweku meefas dar rinahſtas un iſtaifitas irr.
- 3) Kadahl, kà tee ne proht, ſas weffelibai leeti derr jeb nē.

19. Zaur ko nahk ſchi neſinnehſchana?

Zaur to, kà tee newaid labbi mahziti.

20. Bet Deews gribb, kà wiſſi zilweki pee atſihſchanas nahktu; woi tad labbi irr tohs mahziht un gudrus darriht?

ſas buhtu ittin labbi un pareiſi, wiſſus zilwekus, un wiſſwaitak behrnus mahziht, kà zilweka mee-

meeſas darritas, un ka weffeliba uſturrama ir-
raid.

(Meraine Leclamabte Tuhle no Schaumburg Lippe
wahzſemmé, lifke ruddeni 1791 gadda, kurrá dauds lau-
dis affins fehrzá nomirre, wiſſpirmaja ſchabdu weffeli-
bas grammatinu farakſiht. Schi grammatina, laut
gan nelabaa, tappe tomehr par wiſſu wahzſemmi bagga-
tigi ſtohlás laſſita; tá ká eekſch diwi gaddem aſtondes-
mits tubkſtoſchas pahrdohras, un dauds ſweſchás wallo-
dás pahrtulkotas tappe.)

21. Woi tad nu juns peenahkás ſcho mahzibu
no dahrgas weffelibas pee firds nemt?

Das mums tohti peenahkás ſcho labbu mahzibu
pee firds nemt, to labbi ſapraſt un paturrecht.

22. Woi gan buhs, ſchahs mahzibas tikkai
ſapraſt un prahá paturrecht?

Ne buhs gan; bet waijag arridsan paklauſiht un
zaur wiſſu muhſchu pehz tahm dſihwoht un darriht.

2. No dſihwibas ilguma un weffelibas paſihſtamahm ſihmehm.

23. Zik ilgi warreru zilweks dſihwoht?

Dſihwiba irr dahrga Deewa manta; tadehl wai-
jadſehtu zilwekam ilgu laiku un firmu wezzumu pee
dſihwoht.

Dahw. ſf. 90, 10. Muhſu dſihwibas laiks ſhaw ſeptindeſ-
mits gaddus, jeb ja kas tohti ſiprs irr, aſtondesmits gaddus.

(No zilweku meeſas iſdarrifchanaſ, (tee garri lohze-
ku kauli libdſ aſtohrpadefmitu gaddu no trim gabbaleem
paſſahw, ká tee libdſ puſſimuhſchu garrumá augt warr;
ſchi gudra Deewa iſdarrifchana welta bubu, kad zilweks
behrns buhdams miru) no wiſſas zilweku dabbas un
buh-

buhſchanaſ, ſkaidri warr redſeht, ká zilwekem ilgu lai-
ku buhtu jadſihwo, kamehr meeſa un dwehſele iſtu pil-
nibu panahzis; meeſa pamafam nowalkota, dwehſele
fawu laizigu un muhſchigu likteni pahrdohmajufi, un us
nahkamas augſchamzelschanaſ un muhſchigas dſihwo-
ſchanaſ Deewa klehpi aiſmeeg. — Wezzaku aſſaras pee
behrninu agras mirſchanaſ taiſnaſ un beſwainigas irr.)

24. Kahdu ſchehligu ſohlſchamu Deews teem
dohd, kas pehz winna bauſleem dſihwo un
ſawus wezzakus zeená gohdá turr?

Ka teem-buhs labbi ſlahtees un ilgi dſihwoht wirs
femmes.

25. Zik ilgi waijadſehtu zilwekam weffelam buht?

Zilwekam bes ilgas neweffelibas un fehrgas, gan
drihs zaur wiſſu muhſchu waijadſehtu ſpirgtam un
weffelam buht.

26. Ká ſauzam mehs tohs zilwekus, kurreem tik-
kai retti kahda weegla ſlimmiba useet, bet kas
bes tam zauru muhſchu weffeli un ſpirgti irr?

Tahdus ſauzam weffelus zilwekus.

27. Bet ká tohs ſauzam kas neween wahji irr,
bet weenumehr nihkſt un wahrgſt?

Tahdus ſauzam neweffelus un wahrgus.

28. No kahdahm ſihmehm warr puſſimuhſcha
zilweka ſtipru weffelibu redſeht un manniht?

Kad wiſſch priſchi un labbi iſſkattahs; kad wiſſi
prahti jautri un mudri; kad pilnigs un ſtiprs no mee-
ſahm, fauleem un ſpehka; kad leelas ahderes un
papilnam affins; kad kruhs plaſcha, un bes klep-
peem lehni un dſitti dwaſchu wilkt warr; kad ehſt un
dſert grubbahs un pee firds eet; kad ſchigli un ilgi
warr ſtrahdabt, un lehni ne peekuhſt; kad meerigs

un zeets meegs; un pa wiffam jauts, rahms
un prezigis.

(Zaur ehdeenu un dsehreenu tohp meefa ušturreta un
stipinata. Wiffai barridai wajjadsehu pehz sohbu pul-
ka un stipruma zeetai buht; ar sohbeem tohp ta barriba
fakohita, ar seekalahm fajaukta, kà schkidra putra jeb
kà kalds peens wehderi sawabrita; un zaur to nahf mee-
fas ušturrechana un stiprums. Wessels zilweks lai ta-
dehl arri gabda kà winnam labbi un wesseli sohbi buhu.)

29. Woi us schabm pasihstamabm sibmehm
allasch drohschi warr pakautees?

Ne warr; brihscham tahs arri krahp.

30. Ko tad buhs darriht, kad gribb sinnaht;
woi tas zilweks, kas gan wessels rahdahs,
arridsan patecki wessels irr?

Tad wajjag us winna wezzaku dabbas, wesseli-
bas un tikkumeem luhkocht, no kurreem tahds zilweks
zehlees.

31. Rahdeem wajjag wessela zilweka wezza-
keem buht?

Abbeem, tehvam tik labb kà mahtei, wajjag wes-
feleem un stipreem, bes wainas un kaitechm, bes
tahdahm lippigahm sehrgahm buht, kas arri behr-
neem peelihp: kà puhteles, dellama-krihtama sehz-
ga re.; abbeem wajjag ar wesseli dabbu, ar meefas
spirgumu un dwehseles tikkumeem, ar zerribu ilgi
un wesseli dsihwoht, apdahwanateem buht.

32. Rapehz wajjag wezzakeem kreetneem un
tikkuscheem buht?

Rapehz, kà tehwa un mahtes tikkumi us behr-
neem wainlojabs un eeksch behrneem rohdahs; un
kà

kà kreetni wezzaki, zaur sawu paschu preeksehshimi
sawus behrnus eeksch labbeem tikkumeem audsina.

33. Rahdeem tad nu wajjag wezzakeem buht,
kas sewi tikkuschus un wesselus behrnus
wehlejabs?

Pascheem wajjag tikkuscheem un wesseleem buht.

3. No zilweku meefas isdarrischanas.

34. Kà zilweku meefa isdarrita irr?

Zilweku meefa ar besgalligu gudribu un sehelahti-
bu skunstigi un pareisi isdarrita irr.

(Tabda skoblasgrabmatina, kurrea ta besgalligi gudra
isdarrischana tahs zilweku meefas, un katru lohzecku
darrischana un amnats, mahzibts un eeksch bildehm rah-
dihst tohp, buhta ittin labba un lohti wehlejama leeta.)

35. Ko mehs sewischki pee meefas isdarrischa-
nas noprohtam?

Kà muhsu meefa ar leeleem un tahdeem spehkeem
apdahwanata irr, kas us dsihwibas ušturrechamu
un lablehschanu dohdahs:

- 1) Dsihwibu un wesselibu ušturreht un stiprinaht.
- 2) Eaudetu wesselibu atdabbuht, un notikkuschas
skahdes jeb wainas dseedinaht.

36. Kad eeksch meefas kahds nelabbums irr, jeb
kahda skabde notikkusi, zaur ko winnas darris-
chanas aiskawetas, jeb wesselibu maitata tohp;
ko tad darra tee dsihwibas spehki?

Tee dsihwibas spehki tad zil warredami darbojabs,
seho nelabbumu isdsiht ahrà, jeb to wainu dseedinaht.

(Kad

(Kad eeksch meefas kahds skabbargas irr, tad rohdahs puetschi un struttas, to skabbargu isgruhst; kad schultigas puhdamas neschlihtibas wehbera irr, tad dabba zaur wefchanu tahs ismest grihbahs; kad sawada neweffeliba eeksch meefas jeb affins irr, kas dshwibu un weffelibu warretu maitaht, tad dabba ar wiffu spehku darbojahs to isdshht; aufstums un karstums, jeb drudsis rohdahs, scho nelabbumu no meefas isfrattihht un isdshht abra. Kad kahds kauls pahrlausst, tad dabba patti tohs laustus gallus mihkstus darra, ka bes sahlem un plahstereem warr faretteht — Ka tee pahrlausst gabbali ar labbu sinu kohpa leekami, un zaur meerigu duffechanu kohpa turrami irr, ikweenam sinnams buhs.)

37. **Woi pee tahdeem leelem spehkeem, ar kuzreem Deerws zilweka dabba apdahwanais irr, toz mehr meefa un weffeliba warr skahdi dabbuht?**

Weffels un stiprs zilweks ne warrehs tik lehti skahde kluht.

38. **Bet mehs redsam tomeht tik dauds wahjus un neweffelus; kahda gan warr ta waina buht?**

Kad dshwibas spehki pawahji irr, jeb wiffai truhkst.

39. **Woi schis wahjums jeb truhkums jau eeksch zilweka dabbas un buhschanas dibbinahs irr?**

Newaid; bet no buhschanas un dabbas, zilweki weffeli, stipri, dshwibas un labklahschanas pilni irr.

40. **Ka tad schi wahjiba rohdahs?**

Wiffwairak zaur pascha neprahribu un wainu.

41. **Woi newaid wehl kahda waina, kadehl tik dauds zilweki tahdi wahji un neweffeli irr?**

Dascheem schi wahjiba jau no tehwiu tehweem eesdsimta, un lihds ar teem usaugusi irr.

42. **Ko**

42. **Ko buhs tam darriht, kas grihb drohsch buht, ka flimmiba tik lehti ne warr useet?**

Tam wajag mekleht un darbotees atkal stipram tapt.

(Ectprs ne irr tas, kas ka lohrs jeb pagans dshwo, bet kura spehki ismahziti, smuidri un dshwibas pilni irr.)

43. **Zaur ko warr zilweki atkal stipri tapt?**

Zaur gudru audsinaschanu un prahstigu dshwo schanu.

44. **Zaur kahdahm wainahm warr weffels zilweks skahde kluht, un flims tapt?**

Zaur negudru audsinaschanu un neprahstigu dshwofchanu; zaur negausibu eeksch ehfchanas un dserfchanas; zaur neweffeligu ehdeenu un karsti darra meem dshreeneem; kad nelabbu twaifainu gaisu ar dwaschu eewell; zaur neschlihtibu; zaur pahrlaeku darbofchanu; zaur kuhtru flinkumu; zaur pahrlaeku sakahrfoschanu jeb sakaldefoschanu; zaur behdahm, ruhpahm un firdehsteem; un zaur daschadahm zitahm wainahm warr zilweks sawu dahrgu weffelibu pohstihht, saudeht, un neweffels tapt.

4. **No sikhu behrninu kohpschanas un glabbaschanas.**

45. **Kas irr sikhu behrninu wiffleelaka wais jadsiba?**

Mahtes mihlestiba un apgahdeschana.

46. **Warr mahtes mihlestiba un apgahdiba zaur zicru kahdu zilweku atlihdsinata tapt?**

Newarr wiff; pahr mahtes mihlestibu ne eet nes kas.

47. **Kas**

47. Kapeh; mahtes mihleſtiba un Kophſchana, behrnaceem tiſ waiſadſiga irr?

Kapeh; ka behrniſch bes Kophſchanas un glabbaſchanas ne warr uſaugt, un tiſſai mahtes firdeſ tah- das ruhpaſ labpraht uſnemmahſ un neapniſdama padarra.

48. Kà waiſag ſihkus behrninuſ Kophr un glabbah?

Teem weenumehr tihru ſkaidru gaiſu waiſag; al- laſch tohſ ſaufuſ un ſchliſtuſ buhſ turreht, -un iſ- deenaſ pa wiſſahm meeſahm un arri galwu ar auf- ſtu ſkaidru uhdeni maſgaht.

49. Kadehl buhſ to darriht?

Tadehl, kà behrnini tad rahmi un meerigi irr, tiſ lehti jehli ne tohp, un labbaki aug un iſdohdahſ.

50. Moi labbi irr, ſihkuſ behrninuſ eerih?

Neward ne maſ labbi; ta tiſſchana ne kam ne derr, ta darr maſeem behrniaceem baiſeſ, leelaſ un ilgaſ ſahpeſ; wiſſauſ ne warr tiſ labbi ſaufuſ un ſkaidruſ turreht; zaur tiſſchana augumſ tohp aiſka- wehtſ un lohzeſſi maitati.

51. Moi labbi irr, ſihkuſ behrninuſ ſchuhpoh?

Nemaſ newaid labbi; zaur ſchuhpoſchana behrni- ni tohp nemeerigi, tee notirpſt un apreibſt kà peedeſch- ruſchi un paleek mulki; ta ſchuhpoſchana meeſai un dwehſelei leelu ſkahi darr.

52. Moi behrnini bes ſchuhpoſchanaſ gull un duſſ?

Kapeh; nè; kad tiſ tihra ſkaidra gaiſa irr, kad ſauſi un ſchliſti tohp turrehti, un meega trauzinahiti
ne

ne tohp; tad tee gahrđi un meerigi duſſ, un ta ſchuh- poſchana un naſſiſchana ne kam ne derr.

(Kà zimweka dwehſele no jaunahm deenahm zaur ſchuh- poſchana, naſſiſchana un krattiſchana, jauſta un trau- zinahiti tohp, taſ ne irr labbi nedſ pareiſi. Mahtei buhſ mihtigi un rahmi ar behrniaceem ſpeleht un ſarunnateeſ, kà wiſſau lohzeſſiſchi weegli un lehni kuſſinahiti tohp, un tee tahſ apfahrt buhdamaſ leetaſ mahzahſ atſih; ta wiſſana ſamw behrnini weſſelibu un labklahſchanaſ praht- ſigi apgahdahſ.)

53. Moi pa wiſſam waiſag ar behrneem rahmi darboteeſ?

To waiſag gan darriht.

54. Bet kaſ ſcheit naw' labbi nedſ pareiſi?

Kad apfahrt ſihkeem behrneem dumpi jeb lehrmu- taſſa; un wiſſai neprahitigi irr, kad tohſ baida.

55. Moi ne drihſt behrnuſ zaur baidiſchana jeb beedeſteem kluffinah?

Nemaſ to ne drihſt darriht; jo zaur tahdu ne- prahtibu tee warr ſlimmi tapt un azzumirſſi nomirt.

56. Moi buhſ behrneem remdedamaſ jeb meegu darriamaſ ſahleſ eedoht?

Ne buhſ to darriht; jo tahdaſ ſahleſ ne dohd ſaldu meegu, un wairaf ſkahi darr.

57. Tiſ ilgi mahtei buhſ behrnini ſihdinah?

Demianuſ mehneſchuſ, jeb arri pillu gaddu.

(Ghi behrninaſ jaſiſch, ſamehr wirſu diwi, un ap- pakſha diwi, jeb pawiſſam iſcheiri ſohbi irr. Kà da- ſchaſ mahtes behrneem diwi jeb trihſ gadduſ ſihſ dohd, taſ newaid pareiſi un mahtei un behrnam ſkahi darr.)

58. **Kahdu barribu ne buhs behrneem doht?**

Miltuputru; mihklainus, jehlus, taufainus pihragus; siltu, jehlu maifi; saktus, ne eenahkofschus fohku; jeb dahrsu auglus; sikhstu, treknu galku ne buhs teem nemas doht.

59. **Kapehz ne buhs to doht?**

Winnu eekschahm wehl newaid spehka gan, tahdu sikhstu zectu barribu sawahriht; tadehl eekschas tohp aisebahstas, tee resnu wehderu un sarnu graises dabu, un dellama sehrga nomirft.

60. **Kahda barriba behrneem ihsti derriga irr?**

Zihrs, nefajaukts, newahrihts peens; plahna schidra putra no putraimeem, bes fweesta jeb taukeem, labbaki no baltas labbi zeptas maifes ar uhdeni, jeb ar peenu un uhdeni kohpa wahrita; schi ta wisslabbaka barriba behrneem irr.

61. **Woi buhs barribu fakohst un behrneem mutte eebahst?**

Ne buhs to darriht; ta irr nejauka reebiga leeta, un skahdi darr.

(Sichteem behrneem lakkats jeb masgds zuffuru doht sikhst, irr nejauks un reebigs eeraddums, kas skahdi darr.)

62. **Ko waijag pa wissam pee behrnu eh dinaz schanas wehra nemt?**

Behrnus waijag gaddigi un noliktâ laikâ eh dinaht, ne ar peenu nedf zittu kahdu ehdeenu pahrbarrht; teem ne buhs zauru deenu maifi jeb galku gremmoht; neweenam ne buhs behrneem fleppeni ko ehst doht; bet wezzakeem pascheem buhs noliktâ laikâ behrnus eh dinaht.

63. **Woi**

63. **Woi mihligas un kohpigas mahres labbi darr; kad tabs sikhus behrninus pee serwis gultâ klacht nemun?**

Ne darr labbi; ta irr bailiga leeta, un lehti ta nelaine warr notikt, ka behrniasch meega tohp no gullehts; labbaki irr, kad weeni sawa gultina gull.

64. **Woi buhs behrninus siltus turreht?**

Newaijag tohs wissai siltus turreht; pahreleku siltums glehwu un wahju darr, bet dsestrums meefu spirdsina un spehku dohd.

65. **Woi buhs behrneem galwu segt un siltu turreht?**

Newaijag to darriht; zaur to Framma un nelabais kaskhis rohdahs, un behrneem gruhti nahkaks sohbus perreht.

(No pascha dsimschanas deena buhs galwu pliffu neap segtu turreht; mahre atraddihs, kad behrnim rohku us galwu leek, ka galwa weenumehr siltu irr, un tadehl nekahdu apfegu ne waijag.)

66. **Behrni labpracht pehz swezzi jeb zittahm spihdigahm leetahm skattahs, ko buhs schein wehra nemt?**

Ne buhs teem likt greifi jeb schanis us tahdahm leetahm skattihst, ka ne mahzaks greifi redseht, bet waijag tahdas leetas teem teescham preeksch azzim turreht.

67. **Zaur ko behrneem gruhti nahkaks sohbus perreht?**

Kad ar zeppuri jeb zitteem apsegeem galwu wissai silti turr; kad neschkihsti tohp turrehti, un ar nelahgu barribu eh dinahti tohp.

B 2

Patti

(Patti dabba pee sobbu taifichanas fahpes darra, un behrnam pehz tam wehl dafchas fahpes zaur paschu wainu jazeesch. Scheitan warr wehrá lift: 1) Ká fahpes zilweka pirmaji mahzitaji irr; tabs mahza muhs, káunumu, behdas, nelaimi behat jeb zeest; tabs darra muhs gudrus, apdohmigus, schehlfirdigus, drohschus. 2) Weefas fahpes zilwekem, wiffwairak behrneem, pee winnu labklahschanas tik leelu fshadi nedarr, ká dwehfeles fahpes; kad behrneem pahri darr, tohs kaitina, eedusmo, nizzina, apfweij, lamma, jeb teem kaunu un dusmibu darr.)

68. Kad behrni mahzahs eet, fo waijag scheit wehrá nemt?

Newaijag tohs turreht nedf pee rohkas waddiht, nedf ar wadduteem mahziht; bet pascheem waijag lihst un rahpt, kamehr fahf zeltees un paschi mahzahs shawu eet.

69. Kad behrni fahf runnah, fo tad buhs wehrá lift?

Tad waijag teem ihfus weeglus wahrduš, tamehr fšaidri lehni preekschá fazzih, kamehr labbi mahf atfazzih; un behrns lai us wezzaku muttes fšattahs.

(Sa irr leela un jaula leeta, behrneem fšaidru wallodu mahziht; un nelabs eeraddums tas irr, kad wezzaki jeb behrnufohpejas tá runna, ká behrns grabštidams wehrduš isfakf. Ne buhs arri behrnus ar duhrehm muggaurá dukših, jo zaur to walloda maitahs, un tee rausfidami mahzahs runnah.)

70. Zaur fo tas nahf, ká zertorta dalka no behrneem treschu gaddu ne fadsihwo?

Kad tihrá fšaidrá gaisá newaid; kad ne labbi tohp fohpti; kad šlapji un neschšihsti tohp turrehti; kad ar nelahgu barribu tohp ehdinahsti; kad lehrnu un trohšfni apfahrt teem taifá; tohs baid un kaitina, jeb teem mohkas un fahpes darra.

5. No

5. No behrnu meefas audsinaschanas.

(No trescha lihds dewitu jeb dimpadefmitu gaddu — no trescha lihds septitu gaddu, behrneem diwidefmits peenušohbi irr, un fchi laika meefa wehl pawahia irr. Tee wahii peenušohbi tohp no septita lihds dimpadefmitu gaddu ar štipreem pastahwigeem sohbeem pahrmihiti. Dewita gaddá behrnam defmits peenušohbi un diwidefmits pastahwigi sohbi irr. Dimpadefmitá gaddá puifcheem un meitahm diwidefmitsfšehtri leeli pastahwigi sohbi irr; un no fchi laika meefa ihsti štipra tohp.)

71. Kad zilweks weffels un štiprs gribb tapt, fo tad wiffwairak buhs darriht?

No jaunahm deenahm waijag winau prahtig fohpt un audsinah.

72. Woi ta irr augšta dahrga leeta?

Šinnams; jo bes tam nedf weffeliba, nedf ššiprums, nedf labklahschana zaur wiffahm dšihwošchanaš deenahm, ne warr buht nedf pastahweht.

73. Fo šaprohtam mehs zaur prahtigu audsinaschanu?

Kad wiffi meefas un dwehfeles spehfti, weenlihdsi gi ar dabbaš, mohdinahsti un mahziti tohp, un kad ne weens no fšeeem spehfeem zittam par fšahdi, wairak jeb pahrléeku agri mahzihts, bruhšehts, jeb arrišfan aiškawehts tohp.

74. Fo waijag tadehl sinnah un šaprašt, kad zilwekus prahtigi audsinah gribbam?

Mums waijag to dabbu un buhšchanu tšhs zilwezigas meefas un dwehfeles, fo Deews patš eestah dijis irr, fšaidri atših un šaprašt.

75. Kahz

75. Kahda irr zilweka dabba un buhshana, eeksch pirtameem derwineem jeb dirwadesmits gaddeem sawas dschwibas?

Kà wiina meesa aug un pilniga tohp; fà dwehsele mahzahs scho meesu pareisi walkabt, un zaur wiinaas prahteem manniht un atsiht; fà zilweks behrns buhdams ar zitteem lihgsinojahs un preezajahs.

76. Ko tad zilweku dabba eeksch scheem gaddeem wiffwairak padarriht mekle?

Meesas augumu un pilnibu.

77. Woi tad zaur meesas augumu un pilnibu arridsan dwehseles pilniba tohp apgahdeta?

Sinnams; kad meesa weffela un pilniga irr, tad arri dwehsele pilniga tapt warr, un zilweks tad jo wairak sawu paschu un turwaku laimi un labklahschana warr wairoht.

78. Woi dwehsele meesas lohzeklus pareisi proht walkabt, kad newaid mahzita?

Ne proht wiff; dwehselei waijag zaur wisseem behrnu gaddeem mahzitees, scho meesu un wiinaas daschadus skunstigus lohzeklus pareisi walkabt un bruhkeht.

Zaur tscherfimits un tscherdesmits gallas wirwehm jeb strengeh, kurras zaur wehl wairak gallas gabbalimeem un zihpflam no dwehseles grohsitas un lohzitas tohp, noteek wiffa meesas lohjischanana un kustinaschana; dwehselei waijag tadeht dauds gaddu, wiffwairak eeksch jaunahm deenahm, fur zilweks pilns dschwibas un mudribas, un lohzecki wehl mihtsi un smidri irr, mahzitees, schahs tscherfimits un tscherdesmits strenges un zihpflas, pee wiffahm tahm besgalligi dauds

un

un daschabritigahm meesas lohjischanahm un grohsischanahm walkabt un bruhkeht.)

79. Woi tad meesai no ta kahds labbums atlezz?

Leels labbums; meesa zaur to, kad prahti, spehfi un lohzecki mahziti, walkabti un bruhkehti tohp, jo deenas jo wairak pilniga, stipra un derriga tohp; un us to pastahw wiffa weffeliba un meesas labklahschana.

80. Kahds labbums behrneem no tahm mannischanahm un atsihschanahm atlezz, kas zaur prahteem eeksch dwehseles nakt?

No tahm rohdahs wiffa gudriba un sapraschana; jo wairak un labbak behrns eeksch jaunahm deenahm reds un dsird, jo gudraks un samannigs wiasch tohp.

81. Kahds leels labbums behrneem no ta atlezz, kad tee eeksch beedribas dschwwo, jeb ar zitteem behrneem kohpa turrabs?

Winni mahzahs passitees, farunnatees, saprasitees un mihtotees; un ta tohp weenprahtiba, faderriba, un wiffa dschwibas labklahschana dibbinata un wairota.

82. Un kad zilweks behrns buhdams, ar zitteem behrneem beedrojahs un preezajahs, woi no ta arri kahds labbums zeklahs?

Sinnams; tas dauds palihds, fà zilweks sawa dschwoschanas fahretà gudrs, samannigs, tiks, trectns, gohdigs un laimigs tohp.

83. Zaur ko tohp schis labs padohms muhsu dabbas panakts?

Kad behrni paschà wallà meesas spehkus, prahtus un lohzeklus eeksch beedribas ar zitteem behrneem walkabt un bruhkeht mahzahs.

84. Woi

84. **Woi patti dabba behrnus us to skubbina?**

It tohti; behrni irr dsihwibas un mudribas pilni; firds un prahs weenumehr us to neshahs, kà tee tschafli un lihgsmi buht, ar zitteem beedrotees, johs kahrt un smeetes warr.

(No diwpadesmita lihds astohrpadesmitu gaddu, waijag smidrai mahzitai meesai, zaur lohjischanahm, grohstschanahm un meefas spehlehnm wingrai un siiprai; dwehselei kam prahs us atsichschanu neshahs un wissu sinnabt grubbahs, waijag samannigai, un tam zilwes kam, kurre behrnu gaddi lihgsini un preezigi pagahjuschi irr, waijag kà jauneklim tiklam un gobdigam tapt: un tas teescham notiks, kad winsch preeku un behdas pats baudijis un ar zitteem dallijis buhs; kad winsch labbi buhs atsinis, kà wisseem zilwekeem noliks irr, preeku un behdas panest; un kà schebeligais Deems pahr mums wisseem kà Zehws gahda, un katru sawu behrnu tadelt raddijis irr, lai ikweens jo deenas jo wairak pilnigs un laimigs tohp.)

85. **Ro tad pee meefigas behrnu audsinaschanas wisswairak buhs wehrà list?**

Kà behrni ar zitteem behrneem sawà walkà, ap paksch sillas debbes, schigli un preezigi lihgsinjahs, un meefas un dwehseles spehkus walkahrt mahzahs.

(Kà wezzateem pee schabdas meefas audsinaschanas peecklahjahs, zeeru usraudschichanu us behrneem turreht, wissadu skabbi aisfargahrt, un tohs zaur sawu paschu dsihwoschanu un preekschsihmi us wisseem gobdigeem un labbeem tikkumeem waddiht un skubbinahrt; to warr bes tam saprast.)

86. **Woi behrneem seerwistkà kabrtà arridsan schahdu meefas audsinaschanu waijag?**

Sinnams; jo tahm arridsan turpma kà seerwahrn waijag wesselahm un laimigahm buht, tik labbi kà wihreem.

87. **Kad behrnus preeksch dewita gadda wissai dauds leek sehdeht, kas tad noteek?**

Zee labbi ne tsang, un zaur wissu dsihwibu wahji, frohpli, un wahrgi paleek.

88. **Kas tad noteek, kad behrnus preeksch diws padesmita gadda, pee pahrlieku geuhtra meefas darba speesch?**

Zee preeksch laika stihwi, nespehziget un wezz tohp.

6. No behrnu apgehrbja un drehbehm.

(No trescha gadda eefabkuma, lihds seprita gadda galu — jeb lihds to laifu, kamehr eeksch abbeem smakreem tee preekschaji tscheri wahji peenusohbi, ar tschetreem stipreem pastahwigeem sohbeem pahrmihjahs.)

89. **Zaur to tohp meefas fiktums pee zilwekeem un wisswairak pee behrneem usturrehts?**

Zaur peeteekamu wesseligu barribu, un zaur meefas kustinaschanu un darbu.

90. **Woi buhs behrnus ar drehbehm fiktus turreht, un no aufsta gaisa fargahrt?**

Ne waijag to darriht.

91. **Kadehl ne buhs to darriht?**

Lai meefa wessela un stipra tohp, un lai behrni wahrgi ne paleek, kam brihscham schè, brihscham tè fahp.

92. **Kà buhs behrnu galwas turreht?**

Galwu buhs skaidru un aufstu turreht.

93. **Woi tas labbi irr, kad ar mizzehm un zepz
purehm galwou filtu turr?**

Neward labbi; galwa zaur matteem jau pecteeke
mi fildita tohp.

94. **Woi tad tahdi galwas apseggumi skahdi
darr?**

Leclu skahdi darr; behrni paleek mulki un nejez
dsigi, fukkaini un framma rohdahs, un tee azzu au-
fu un sohbu-sahpes dabbu.

95. **Kahdas zepures wiffai skahdigas irr?**

Tahs filtas willanas kaschohku zepures pagallam
ne kam ne derr.

96. **Ka tad buhs behrnu galwas turreht?**

Puischeem un meitahm buhs waffara un seema,
deenas un naktis pliffu galwou turreht.

(Kad behrneem galwa isfittusi, tad waijag mattus no-
zirt, galwou pliffu turreht un dauds fukkabt, tad
kafchis suddihs; ar swaidamahm sahlehbm smeheht
nekam ne derr.)

97. **Woi faule uu gaisa ahdu apspeesch un
maita?**

Ne mas; kad rohkas, azzis un fruhthi masga un
tihras turr, tad nekahdu skahdi ne darr; tikfai mag-
geniht farkan bruhnas paleek, kas leelaku kohschu-
mu wehl dohd.

98. **Woi ar ne apfegtu galwou, kad faule wirsa
spihd, newarr faulespeedumu dabbubr?**

Kas no masahm deenahm ecraddihs ar pliffu gal-
wou eet, tas faulespeedumu ne dabbuhs.

99. **Ka buhs mattus turreht?**

Mattus ne buhs no peeres atkemmicht, nedf eefsch
bi

bisehm eepiht, bet wiffapfahrt galwou wakkahrt;
ka warr skahdi aissfargabt.

100. **Woi buhs daudstreis deena galwou fukkabt?**

Warr gan daudstahrt par deenu mattus fukkabt,
un glihfchi pehz kahrtas kemmeht; fukkaini tohp
zaur to isdfihthi, un ta galwasfuffoschana dohd jau-
tru un weeglu galwou.

101. **Kreflu apfakls un fakla drahnas faspesch
dsihfles un rihflu schnauds, woi tas gan warr
labbi buht?**

Neward ne mas labbi; faklu ne buhs schnaugt nedf
ahderes un dsihfles spaidiht; behrneem buhs faklu
un fruhthi pliffu swabbadu turreht.

102. **Kahdam waijag ihsti behrnu meefas ap-
gehrbjam buht?**

Apgehrbjam tahdam waijag buht, ka meefa wee-
gli un swabbadi lohztrees un kustinatees, ka dsesfres
stiprinadams gaisf wiffur warr pee-eet klacht, tadehl
waijag swabbadam, plafcham un weeglam buht.

103. **Kahdam wehl waijag buht?**

Behrnu apgehrbjam waijag weenfahrscham, tih-
ram, wehsam, (dsesfram,) un lehtam buht, ka
weegli warr apgehrbt un nogehrbt; un schis behrnu
apgehrbs lai jittads irr, nefa peeauguschu lauschu
drehbes.

104. **No ka tad buhs behrnu apgehrbjam
pastabweht?**

Behrnu apgehrbs lai irr plafsch, kohfschi strihpchts,
linnu uswalks, ar plafschahm peedurfnehm, kas tik
libds elfoncem sneeds, wiffgarram fahschuhts, bes
riffumeem fahnis, un tikfai preekscha us wihdera ar
trina

trim fadhpeem; Fruhti waijag wakkā buht, un frekla apfakkis lai pahr uswalku pahrfitahs, kas abbi tikkai lihds ikreem kneeds; appaksch frekla un uswalka nez fahdu zittu apgehrbju wairs ne waijag, bet meefai buhs plikkai buht, fā dsestrums wiffur warr pee-eet meefas stiprinaht, un lohjekli wiffi swabbadi lohzi tees un kufinatees warr.

106. **Woi behrni schahdu uswalku arridsan sees mas laikā warr walkabt?**

Warr gan; Kad tilf stary freklu un linnu uswalku, ihfu willanu wamschu jeb wadmala kamschles apgehrbj.

107. **Kahdahm waijag behrnu sekkem buht?**

Sekkem buhs ihfahm ne apsectahm buht; labz baki buhtu ar bassahm kahjahm eet, jeb tikkai kabsekes walkabt.

(Behrnu sekkem ne waijag pahr zelkeem eet nedf pahrs feetahm buht, jo zaur pahrsfeeschanu zekli lihki un krumslaini paleek.)

108. **Woi kahjas un zikkas ne falsst kad plikkas irr?**

Ne falsst wiff, kad tilf no masahm deenahm eerohd; un aukstums meefas spirdsina un spehku dohd.

(Engellenderu semmē behrni nekahdahs sekkes ne walto; kadehl ne pee mums?)

109. **Woi behrneem buhs kurpes jeb sabbakas walkabt?**

Ne waijag wiff; tahs tikkai kahjas speesch un skahdi darr; labbak irr ar pastalahm, un wihfahm staigah, kur pehda swabbada paleek.

110. **Kapehz kurpes un sabbakas nekam ne derr?**

Dapehz, fā labba kahja sawada, brihscham plat-taka irr ne fā kreisa, un kurpneeks abbas us weenu leestu taif; tā tohp kahjas schurp turp grohsitas un spaiditas, un zaur to wahrdazis un punnes rohnahs, kas neganti fahp.

111. **Kapehz seewikkas kurpes wairak wehl skahdigas irr?**

Dapehz, fā tahs ar augstahm papehdehm (fo apfazzes fauz) taifa; zaur fo muagurs paleek lihks, un weegla drohscha eeschana aiskawehta tohp.

(Behrni kas dauds ar bassahm kahjahm staiga, mahzahs taifni, schigli, un drohschi skahweht, staigah un rezzeht; wianneem tadehl tikkai treschā gaddā plahnas un weeglas pastalinas buhs walkabt.)

112. **Woi buhs pastalas ar aukleem peeseet?**

Kahjas ne buhs pahrsheet ar aukleem, jo zaur to tohp ta weegla nemittejana affins apfahrttezzeschana aiskawehta un ahderes un dsihles fashnaugtas.

113. **Kā tad buhs behrneem no trescha lihds astoru gaddu apgehrbreem buht?**

Galwa, fakis, un fruhhs buhs plikkeem buht; meefa lai ar plaschu freklu un apwalku ar ihfahm peedurfnehm apgehrbta irr, un us kahjahm ihfas kabsekkes ar plahnahm weeglahm pastalahm.

114. **Kahds labbums no scha apgehrbja buhtu?**

Meefa tad weffela un wiffi lohjekli winari un stipri buhtu; behrni labbaki mahzitohs farous faulus un lohjeklus kufinateht, bruhkeht un walkoh, un tad tee wiffur mudri, schigli un laimigi buhtu.

115. Râ waijag wiffu scho apgehrbju turreht?

Tihru, schikhtu un skaidru; freklam un apwal-
kam waijag balti ismasgatam, kohscham un wesse-
lam, ne saplohsitam, sferandainam nedf smurgulais
nam buht.

116. Kad behrni allasch masgati un fukkati,
tihri, skaidri no galwas lihds kabhahm kohschi
irr, fo tad laudis fakka?

Râ wianu wezzaki un kohpejas, freetni, prahstigi
un labbi laudis irrad.

117. Un behrni paschi?

Tohp no wiffem mihtohti un flawehti; sehnß par
freetnu gohdigu wihru, un meitene, tikka teizama
seewa taps.

118. Woi zilwekam jeb behrnam peecklahjabs ar
drehbehm un apgehrbja leppotees un gresf
notees?

Das ne flahjabs; weenahds, tihrs un weegls ap-
gehrbs, kas ne speesch nedf spaida, irr behrneem un
peeauguscheem wiff labbaki peecklahjams.

Sibr. gr. 10, 7. Lepniba tohp no Deewa un zilwekem ee-
nifia.

(Jtin nejauks un skahdigs eeraddums tas irr, kad
meitas ar stihwahn bohrstehm fashnohrejabs, kas us
neisfakamu wihri, wesselibu, augumu un dschwibu poh-
sta, jo tabs faspesch kruhts un wehdera eefschas, ta
weegla dwaschu wilkschana un tik tohti waijadsiga ehbee-
nu sawahrischana wehdera tohp aiskawehta; tabs sa-
maita kruhtis, ka daschas mahres newarr paschas sawus
behrniaus sibdinahr, un daschkahr tik gruhti dsemdina,
ka abju wesseliba un dschwiba pohsta eet. Wezzakeem,
wiffwairak mahrebm buhs zeeti us to raudsicht, ka winnu
meitas tahdas skahdigas drehbes ne warka, zaur fo wes-
seliba un meefas skaiskums bohja eet un meefa greifa un
suprai-

supraina paleef. Labbak buhtu, kad seewikkas drehbes
ne no diweem ihpascheem apgehrbjeem, bet weena gabba-
la, weens weenigs garfch, swahdads, un weegls us-
warks buhtu. Arridsan tas newaid labbi, kad paweh-
bers ar jehstu jeb strikti tohp pahrsseets.

119. Woi tahdu lauschu drabnas, kam lippiga
nahwiga sehrga bijsi, jeb ar tahm mirruschi
irr, warr walkoht, jeb behrneem apgehrb-
ju no ta taisiht?

Do ne buhs ne mas darriht, ja negribb wesselibu
un dschwibu saudeht.

(Wezzas willanas drehbes, kas zaur newesseligeem
wairkem un smeedreem sagabnitas irr, ne buhs pirkt
nedf walkoht, jo zaur tahm lippigas sehrgas lehti warr
isplahitas tapt.)

7. No gaisa.

120. Kahdam waijag gaisam buht, kurrâ zilweks
dschwocht un wessels buht gribb, un fo it
azzumirkli ar dwaschu eerwelf?

Gaisam, kurrâ zilweks dschwwo un fo ar dwaschu
eerwelf waijag skaidram, tihram un saufam buht.

121. Kapehz waijag gaisam skaidram, tihram
un saufam buht?

Tahds gaisa zilweku wesselu, jautru, meerigu un
preezigu darr, tas muddina us darbeem, darr ehdcenu
gahrdu, ka labbi smecke un pee sirds eet, dohd saldu
meegu un wehl daschadu dschwibas labcklahschanu.

122. Woi nekkaidra, drehgnâ, twaifainâ gaisâ
zilwekam arridsan labbi klahjas?

Ne mas; tahda nejauka gaisâ, kas drehgnâ,
twai-

twalku pilns irr, tohp zilweks wahisch, flahbans, flundigs, mulkis, neweffels; ne ehst gribbabs, ne gahrdi gulleht warr, un gruhâ ilgâ fehrgâ warr apfirgt.

123. Rabda waijadfiga leeta pee wesselibas irr tapeh3 zilwekeem skaidrs gais3?

Sif pat un wairak wehl waijadfiga fâ ehdeens un dsehreens; fâ siveem uhdens.

124. Rapeh3 tâ?

Tapeh3, fâ gais3 tif pat dauds dshwibas spehkus dohd fâ barriba, un wehl farwadu spehku, fo barriba ne spehi doht, un kas tomehr tohti waijadfigs irr.

(Mugli wisslabakâ semmê, lohpi pee wissgahrdaka ehduma nihst un pohstâ eet, kad gais3 nejauks irr; zilweks, kas wessels buht un labbi isdohrees gribb, lai gabda, fâ winsch allasch tihrà skaidrà gaisâ irr.

125. Zaur fo abrigs gais3 maitajabs?

Kad ilgi kluffu stahw jeb wehisch ne puhsch, kad fur uppes jeb straumes newaid, kad muflaini purwi jeb esari no kurreem smirdoschi twalki zeltahs klachtumâ irr, kad migli semmê laischahs, kad mirruschas meefas no zilwekeem jeb lohpeem, jeb praulaini koh3ti turumâ puhst; tad gais3 ar nikneem twaikem fajauzahs un neweffeligs tohp.

126. Zaur fo gais3 eeksch ehkrahm maitajabs?

Arriidsan zaur nejaukeem twaikem, siveedreem, dwaschahm un duhmeem; kad dauds lauschu weenâ istabâ irr, kad istaba pahreleeku silita, kad lohpus istabâ turr, kad flapjas drahnas schahwe, jeb ar karstu uhdeni masga, kad swekkainus skallus dedsina, kad grihdi flapji irr un puhst, kad willu un kaskofus klachtumâ turr, kad lohpus retti ardarr, un wisswairak

raf fur sauns allus ruhst; wiss tas dohd tohti nejauks skahdigus twalkus, kureôs zilweks flims tapt un brihscham ittin ahtri noslahpt warr.

127. Kas tur webrâ leekams irr, fur dauds lausdis weenâ istabâ gull?

Fur waijag daudskahrt lohpus un durwis atdarriht, lai twalki iswelsahs.

128. Ko buhs teem darriht kas labprahst skaidru gaisu sawas mahjâs gribb?

Istabas un kambarus buhs sehshstus, faufus ned3 karstus turreht, nekahdu flapjumu, nesehshstibu ned3 lohpus blakkam sewis zeest, un rihtôs waf3karôs labbu brihdi lohpus un durwis walkâ turreht.

129. Ko wehl warretu darriht?

Eeksch greesteem warretu lohdsiau ar aisschawia3mu durtau isgreest, un rihtôs waffarôs labbu brihdi walkâ turreht, lai duhmi, twalki, puttekti, nejauka dwascha un wissa nitna smatke iswelsahs ahrà.

130. Kâ warr manniht, kad istabâ skaidrs faufs gais3 irr?

Kad no ahrenes eenahf un nekahdu smalku, duh3mas, twalku, putteklus ned3 simeklus ne reds, ne proht; kad lohgi skaidri un faufi irr; kad weeglu garru dwaschu wilt warr; kad baillsbu ne juht, un wissas mallinas sehshstas un skaidras irr.

131. Woi nakri, kad gull, arri tihru gaisu waijag?

Wehl wairak; tadehl ne irr labbi, kad dauds lausdis weenâ istabâ kohpâ gull; kad us flapjeem palageem jeb drehgnahm ziffahm apgultahs; kad flap3jas drahnas un sfrandas apfahrt krafni jeb gultu

pakare, un ffallu twaifus pirms ne kà gulleht eet ne islaisch. — Behrneem ne buhs gultocht azzis apfegt.

132. Voi tee zilweki, kas zauru deenu istabà un twaifainà gaisà sehseh, wesseli buht un ilgi dsihwoht warr?

Ne warr wiff; tee wahji, gurdeni un newesseli tohp; bet tee, kas ffaidrà gaisà miht un dauds ap-
pakseh fillas debbes strahda, paleef jautri, wesseli un preezigi.

(Mirronus eefseh basnijahm, pilsfateem un zeemeem aprakt, irr nelabs eeraddums, zaur fo gais ar nahwigeem twaifeem tohp fajauks; un kas arri jau dauds semmes gabbalòs atmeffs irraid.)

8. No schkihstibas, masgaschanas un pehrschanas.

133. Kahds labbums zilwekam no schkihstibas rohdahs?

Schkihstiba un ffaidriba usturr wesselibu, gohdu un tiklibu, ta mohdina prahtus, fflubina us dar-
beem, un peln gohdu un mihlestibu pee zitteem; un tiffai spohdrs zilweks, warr jautrs preezigs un laimigs buht.

134. Kahdu ffaidi neskaidribu darra?

Neskaidriba pohsta wesselibu, gohdu un tikkumis, apmahn prahtus un sapraschanu, darr kuhtru pee darba, atrauj gohdu un mihlestibu pee zitteem; un smurgulis ne warr preezigs nedf laimigs buht, bet tohp no wisseem apsmeehts un nizzinahs.

135. Voi no neschkihstibas rohnahs flimmibas?

Sinnams; no neschkihstibas un neskaidra gaisa kas

kas allasch kohpà miht, dauds newesselibas un lippi-
gas nahwigas sehrgas rohnahs.

136. Kà zilweks tihrs un spohdrs tohp?

Kad no masahm deenahm tohp eeraddinahs schkihsti turretees, tad spohdriba, tà sakocht, ohtra dabba paleef.

137. Ko buhs darriht kad gribb meesu ffaidru turreht?

Azzis un rohkas waijag ifdeenahs, un wiffu meesu diwreis jeb wairaf neddekà ar aukstu ffaidru uhdeni nomasgahht un pehrtees.

(Silta pirts nekam nederr, ta darr meesu wahju un fflahbanu, ahda faruht un grumbaina paleef; wiff wai-
ga kohschums nosuhd un zilweku preefseh laifa wezzu pa-
darr. Zohri bailiga leeta irr ar pillu kuagi pehrtees, un ar uhdeni us karsteem akmineem garrainus taifih; zaur tabdahm negudrahm eeraschahm, zilweks kam wiffai si-
pra dabba newaid, lehti apgihht un ahtri nomirt warr.)

138. Voi ta masgaschana un pehrschana aukstà uhdeni labbaka un wesseliga irr?

Dauds labbaka un tohti wesseliga; ta darra meesu ffaidru un schkihstu, dohd jautru preezigu prahtu, stiprina karlus un lohzeklus, atdsiffina affinis un dauds flimmibas aisdsehn.

(Terin labbi buhtu, kad eefseh wiffahm mahjahm leela bakka ar aukstu ffaidru uhdeni fflahwetu; fur wezzaki un behrni, rihòs wakkardòs zeef gribbedami, masgatees un pehrtees warretu, tad pirtu ne waijadsetu ne buht.)

139. Kapehz ta pehrschana tik wesseliga irr?

Kapehz, kà puffa datta no wiffu to, fo zilweks ehd un dseer, zaur siltumu un fflwedreem nejuhtami is-
twaihora tohp; kad nu ta ahda ffaidra ne irr, kad tahs siflas fflwedru schkirbites aisdahschahs, tad ne

warr tas notift, un zaur to rohnahs daschadas ne-
wesselibas, kà kaschels, augoni, fakla sahpes, tuh-
kums, melmexu sehrga zc.

140. Ko waijag pee pehrschanas wehrá neme?

- 1) Tahdás weetas prahtigi buhs pehrtees, fur newarr fahdé kluht.
- 2) Pascham waijag wesselam buht.
- 3) Ne buhs ar karstu meesu, neds kad pachdis jeb ar pilnu wehderu uhdeni eet.
- 4) Ne buhs lehnám, bet ahtri, labbañ ar galwu papreeksch uhdeni eemehrtees, jeb arri azzis un fruhsti papreeksch masgabt.
- 5) Uhdeni ne buhs kluflu sehdeht, bet stipri kusti-
natees.
- 6) Pehz pehrschanas ne buhs duffeht, bet lehnám pastaigabt.

(Gan laos liffums tas buhtu eeksch ffohlehm, kad ffohlahsbehrni appatsch ffohlmeiffera usraudfischanas, lappu mehnesi fahtoht, lihds fillu mehnesi, pahru reis jeb wairak neddeká glihschi pehrtohs.)

141. Zeek reis buhs ikdeenás azzis un rohkas masgabt?

Nihtrós un waffarós, preeksch un pehz ehshanas, un ikreis kad rohkas un azzis pehz darbeem nekka-
dras un fweedrainas irr.

(Katrá nammá waijadsetu allasch, traufam ar aukstu flaidru uhdeni masgafchanas labbad stahweht.)

142. Voi pehz ehshanas arridsan buhs ikreis mutti isstalloht?

To ne buhs nekad aismirft; pehz katras ehshanas buhs mutti un rikli ar aukstu flaidru uhdeni is-
stalloht; sehohkhis un sohbi tohp zaur to sehkhsti tur-
reti, un sohbu sahpes tad ne buhs.

143. Voi ne buhs arridsan behrneem, pirms ne kà ffohlá eet, masgatees un fuffatees?

Sinnams; katram behrnam buhs rihtrós un pehz puffedenas pirms wiasch ffohlá eet, masgatees un galwu fuffabt; zaur to wiasch jaurtraks taps, un mahzishana weeglaka buhs.

144. Ko waijadsetu pee masgafchanas darriht?

Wissu gihmi waijadsetu lihds pakausim uhdeni ees-
bahst, labbu brihdi tà turreht, un azzis plaschi at-
wehrt; zaur to mahzahs dwaaschu saturreht, uhdens
bailiba suhd, un ta irr labba leeta pee peideschanas
ko katram waijadsetu mahzitees.

145. Kad zilweku meesa no masahm deenahm
schkhista saturr, sikhí behrni tomehr paschi to
ne spehj darriht; ko tad buhs wezzakeem jeb
glabbatajahm wehrá list?

Wezzakeem un behrnikohpejahm buhs us to rau-
dsiht un tik pat sirdigi kà par barribu un usturru gah-
dabt; barriba un usturs labbaki isdohsees, drehbes
un drahnas wiini tad flaidras turrehs, spohdriba
teem par ohtru dabbu kluhs, un tee kreetni laimigi
laudis buhs.

146. Voi sikhí behrni labprahht lauajahs
masgatees?

No eefahkuma wiini bihstahs un bresh, bet kad
eccraddina un ikdeenás daschu reis masga, tad tas teem
pehz parihk, un pascheem labprahht grihbahs uhdeni
plantscheht.

(Zilwekam jau kà puppabehrninam waijag spohdriba
un sehkhstibu eemihlinahr.)

147. Woi gan buhs, kad zilweks tikkai meefu
schkibstu turr?

Waliag arridsan drehbes, istabu un kambarus,
gulla weetas, namina rihfus, ammata eerohtschus,
un wiffu, kas wianam peederr, spohschi un skaidri
turreht.

148. Kahds labbums zaur schabdu spohdribu
arlez?

Wesseliba tohp usturreta un wairota, katts darbe
weegli un labbi isdohdahs, un wiffa dschwiba lihgfina
un preeziga tohp.

9. No barribas un ehdumeem.

149. Kapehz buhs zilwekam ehst?

Kad gribbahs, paehstees, dschwibu usturreht, un
meefu stiprinah.

150. Kahda zilwekeem wifflabbaka barriba irr?

Maise, putra, dahrsa=augli, pahfschu=augli,
fohka=augli, peens, meddus, swis un galku.

151. Kahdi ehdumi wairaf spehku dohd?

Galkaschdumi wairaf spehku dohd nekà semmes=
augli un swis.

152. Ko tad waijadsetu zilwekeem ehst?

Zilwekeem waijadsetu wairaf semmes auglus nekà
galku ehst.

(Zilweka sohbi, eekschas un lungis tà irr istaisitas,
tà winsch galku un semmes=auglus ehst, un wehderà fa-
wahriht warr. Kad wiffai daubf galkas ehb, tad affins
maitajahs un lehti eepuhst; semmes augli ween, teem
kas stipri strahda, spehku un stiprumu gan ne dohd.

153. Kas

153. Kas barribai gahrðumu dohd?

Zsalkuscham wiff gahrði smecke; kas
labbi strahda, appaksch sillas debbes meefu un kau-
lus kustina, tam wiff ehdums falds un gahrðs buhs.

154. Zaur ko labbi isdohdahs?

Kad kummosi muttè labbi fakohsti un ar feekalahm
fajaukti tohp, tad weeglafa sawahrischana wehderà
irr, un ne speesch.

155. Ko buhs pee ehschanas wehrà nemt?

Ne buhs karstu ehdeenu ehst, aufsts ehdeens al-
lasch labbaßs irr un eekschas stiprina, tà kà karsts jeb
firts ehdeens un dschreens glehwas un wahjas darr;
ne buhs wesselu kummofu noriht, bet lehnain fakohst
un ar feekalahm fajaukt; ne buhs daschadu barribu
zaur zaurim eerihst, bet pee weenadas barribas pa-
ehstees; ne buhs pahrehstees un kungi pahrpildihst,
jo tad wehders ne speh sawahriht, un nesawahrihts
ehdeens lehti wehderà fahf puht; pehz pachscha-
nas ne buhs tuhðal stipri strahdaht, bet duffeht jeb
lehnain pastaigah.

156. Kahdi labbi tikkumi scheit wehrà leekami
irr?

Gausiba in fahstiba; kad pahrkleeke dauds ne ehd,
un arridsan wahju barribu par labbu nem.

157. Ko fakka Sihrats no scheem tikkumeem?

Wiasch 31 nodakà, 27 lihðs 21 fakka: Kad tu siarp daubseem
sehdi, tad ne ineebs ar tawu rohku papreekschu blohða. Zilweks,
kas gohdu probt, nem ar masumu par labbu, un tahdam sawa
aulta ne irr jasienn. Gaddigam weheram irr wefeligs meegs,
tahds warr agrt peejektees, un winna dwehfele paleef pee winna:
Bet weens negauscha ne warr labbi gulleht, un tam irr eekschu-
un wehdera=fahpes. Bet effi tu pee ehschanas peespeests, tad zek-
tees, staiga aptahrt, un tad argullees.

158. Woi

158. **Woi tas labbi irr pee ehfchanas dauds**
dferet?

Ne wiffai; labba^{ir} irr tuhda^l pehz ehfchanas lab-
bu malku skaidru aufsu uhdeni nodfertees.

159. **Woi plahna fchidra barriba, spehku**
dohd?

Ne dauds; barribai, kam buhs spehku doht, waijag
zeetai buht.

(Arri^{ir}dan tas peens, fo puppabebrns eesibsch, faruhst
un beef paleck, zaur to skahbunu kas wehdera^{ir} irr.)

160. **Kas tad pee wiffahm barribahm labbi**
wehra^{ir} leekams irr?

Plahnu fchidru barribu, putru, peenu jeb fullu
ne buhs karstu eestrehbt, un maifi buhs pee^{ir}ehst klah^t;
zeetu barribu buhs smalki fakohst un ar feekalahm ka-
jaukt, un pirns ne norisht, kamehr ka^{ir} peens jeb
fchidra putra mitte^{ir} fatrihta irr.

161. **Baggata maise tomehr muhsu wiffalabbaka**
barriba irr, kahdai tad waijag buht?

Maisei waijag no labbeem, gattaweem jeb eenah-
fusch^{ir}eeem augteem, labbi iszeptai buht.

162. **Kad lahtschawas, atschkirras, pehrkones,**
pellawas, sirgu sobbus jeb kohkalas stary labbi-
bu maifa; woi tad warr labba maise buht?

Lai Deems pasarga! tahda maise wesselibu poh-
sta un nekahdu spehku ne dohd.

163. **Kad labbiba drehgna, jeb flapjods gaddos**
kapellejusi irr, woi tad labbu maifi warr doht?

Ne mas; kad no tahdas labbibas maifi zepj un
ehd, tad warr flims tapt, un ta rohda^{ir}hs drudschi, sehr-
gas,

gas, un zittas flimmibas, kas brihscham wiffu pa-
gastu pohsta.

164. **Ka warr tahdu drehgmi nelahgu labbibu**
pahrtaisiht, un labbu maifi no tahs iszept?

Schahdu labbibu waijag preeksch malschanas zee-
ti schahweht, miltus no labbeem fauseem rudseem jeb
meesch^{ir}eeem peemaisiht, ar ne dauds uhdeni eejaukt,
zeeti mihziht, un palehnam likt iszept. Schahdu
maifi ne buhs filtu neds dauds ehst.

(Kad no drehgneem milteem maifi zept grihb, tad wai-
jag tanni uhdeni fo pehz eejaufschanas fildi, labbu faju
pelnu, laffatina eesihru eelikt, kad usfildih^{ir}s atkal isnem^t,
kahdu kohrteli brandwihnu peeleet, fehli labbu faju un
kimmenes peebehr^t, tad zeeti samihziht, ne leelus klai^{ir}pus
taisiht, un pamasam likt iszept.)

165. **Woi filta, jehla, mihklaina, schuhnota**
maise warr wesseliga buht?

Ne warr wiff; tahda maise jeb karraschas wesse-
libu maita, un lehti no tahm warr flims tapt un
nomirt.

166. **Woi kartuppeli wesseligi irr?**

Kad labbi irr, un tohs gaddigi ehd, tad irr wesse-
ligi gan, bet kas ifdeenas un dauds ehd, warr flims
tapt.

167. **Woi skahba barriba un gattawi eenahfu-**
schi augli wesseligi irr?

Zer gan; tee feh^{ir}hsti un atdsiffina affinis un at-
spirdsina meesu.

(Ta buhtu labba un jauka leeta, kad pee karrahm mah-
jahm lats leels ahbofu dahs ar daschadeem isbewigeem
augligeem kohkeem buhtu, un behrni no jaunahm dees-
nahm mah^{ir}ih^ti taptu, tohs skahbiht, kohpt, un aubs-
nahr. Tohs kaulinus kas dasch^{ir}os kohfu auglos irr, ne
buh^{ir}

buhš noriht, jo tee wehderu speeſch un eekſchahm ſſahdu darr.)

168. *Woi tauka barriba, un ſweeſtu maiſes weffeligas irr?*

Neward; tauku un ſweeſtu wehders ne warr lehti ſawahriht, un tad rohdaſh glohts, ſchults, un zehrmi eekſch ſarnahm gauſchi waitrojahs, tadehl ne buhš behrneem dauds doht.

(Wiſſeem behrneem zehrmi irraid, bet tad weer kaitigi un ſkabbigi tohp, kad ſarnas un eekſchas glohtu pilnas irr, kas no neſawahritas barribas un no ta rohdaſh, kad meeſa ne tohp gan kuſſinata.)

169. *Woi ſihwa, ſahliga, jeb tahda barriba, kur dauds un daſchadas ſweſchas ſemmes ſahles peejauktas irr, warr weffeliga buht?*

Ne maſ; tahs eekahrſe affinis; un kas gudrs un weffelš gribb palikt, taſ lai tiſſai tahdas ſahles un augluſ ehd, kaſ tehwiu ſemmé aug, un fo Deewš muhſu weffelibas labbad mums ſlahtumá lizzis irr.

170. *Kas pee behrnu ehdiſchanas wehrá leekans?*

Behrnus buhš noliktá laiſá ehdiſaht, un wiana barriba, lai irr weegla, brohdiga, kaſ ſpehku dohd, kaſ pee ſirds eet, un fo wehders ſpehi ſawahriht; tad labbi iſdohſeek, augumá augš un ſtipri taps.

171. *Woi warr ſihkeem behrneem gahrđumus, plahzinus, jeb zittus tahdus ſaldus kommoz ſinus doht?*

Ne buhš to darriht; tahdi neeki ſpehku nedohd, weffelibu maita, un behrni tohp naſchki un laiſchnas, kaſ derrigu barribu ſahſ ſmahdeht.

(Tee gahrđi dabrgi kummofi, fo pilſſatōš pahrdohd, gan raibi ar pehrwehm apmahleti irr, bet ſchis raibums arri tiſ nahwigš irr, ká no ta ſlimš tapt un mirt warr.)

172. *Ká kōhpigas ſaimucezes kũkns iſſkattahs?*

Wiſſi rihti un trauki ſpohđri, berſti, un ſinnamá weetá nelikti; kad ſahdu gribb bruſheht, tad papreekſch ar ſauſu drahnu noſlauk, un kad bruſhehtš irr, tad noberſts, maſgahtš un atkal ſawá weetá tohp noliktš.

173. *Ko buhš pee ehdeem wahirſchanas un paglabbaſchanas wehrá nemt?*

Wiſſleelaku ſpohđribu un ſkaidribu; ká ehdeens eekſch kaitigeem traukeem ne tohp ne wahirſts nedš glabbahtš.

174. *Woi wiſſu, fo gribb wahirht, papreekſch buhš maſgaht?*

Sinnams; gatta tiſ labb ká augli, tohp no kũkſaineem, nelabbahm miglahm, un ruhſas apgahniti un ſkaidigi, tapehž wiſſu papreekſch buhš ſkaidri nomaſgaht.

175. *Kahdi kũknu trauki ſkaidigi irr?*

Warra trauki, kaſ newaid labbi apalwohti, un mahlu trauki kaſ ne lahgi, jeb ar dauds ſwinnu ſchēhreti irr.

176. *Kapehž tahdi trauki un rihti ſkaidigi irr?*

Tapehž; ká ſkabhums to warru jeb ſwinnu at-raiſ, un taſ weffelibaſ un diſhwibaſ leelu ſkaidi darr.

177. *Ko buhš pee tahdeem rihteem wehrá likt?*

Warra traukeem waiſag labbi apalwohteem, un mahlu rihteem labba zeeta ſchēhreſchana ar maſ ſwinnu buht; preekſch bruſheſchanas tohs ar uhdeni un

un pelneem labbi buhs iswahriht, un flahbu ehdeenu ne buhs eeksch tahdeem traufgem ne mas wahriht, dsiffinaht nedf glabbahf.

178. **Woi alwu rikti arridfan tahdi neweffeligi irr?**

Irr gan; jo eeksch alwas allafsch dauds jeb mas swinnu irr, tapehz ne buhs eeksch tahdeem traufgeem flahbu ehdeenu turreht.

179. **Rahdu uhdeni buhs nemt?**

Pehtz wahrischanas, jepfchanas, un bruhwefchanas buhs tihru un mihtstu uhdeni nemt, fur sirni driht mihtstt wahrijahs. — Peenu buhs allafsch eeksch schlihtsteem traufgeem, flaidra gaisa turreht.

10. No dsehreena.

180. **Kapehz buhs zilwekam dsert?**

Slahpes dsiffinaht, jeb atdsertees kad slahpst; bet ne peedsertees, ne pahrdsertees, ne par garru laiku, ne wehderu pildist zc. wiff tas newaid pareisi un pohsta wesselibu.

181. **Ko buhs dsert?**

Skaidru aufstu uhdeni.

182. **Ko tas libds kad aufstu uhdeni dsert?**

Aufstz uhdens ween slahpes dsiffina, darr flaidras un plahnas affinis, stiprina wehderu, eekschas, smadsees, meefu un kaulus; un zilweks, kas zittu ne fo ka aufstu uhdeni dsert, irr allafsch jautrs, meerigs un preezigs.

183. **Zaur**

183. **Zaur ko uhdens smekfigs un isderwigs tohp?**
Zaur darbu un meefas kuffinafchanu flaidra gaisa rohdaht slahpes, un tad uhdens labbi smekke un pee strds eet.

(Zaur meefas un lohjektu kuffinafchanu tohp eedferis uhdens ar affinin fajaufts un wiff glohts un fuhruhs tihri ismasgahs.)

184. **Woi zilweki aufstu uhdeni ganna dsert?**

Ne dsert wiff gan; kas meefu un kaulus flaidra gaisa ne kuffina, dauds filtu jeb zittu dsehreenu dsert, teem arri ne slahpst, tapehz ne dsert aufstu uhdeni, un affinis paleek glohtainas, fuhras un nefkaidras.

185. **Woi karru uhdeni warr dsert?**

Stahwofchu, muflainu, smirdofchu uhdeni ne buhs dsert.

(Zahdam nejaukam uhdenim, kad labbatu ne warr dabbut, buhs ettiki peeleet klapt.)

186. **Rahdam wajag labbam uhdenim buht?**

Labbam, dserschanai derrigam uhdenim wajag aufstam, flaidram, tihram, bes wiffas swefchas smaffas, smarshas jeb pehrwes buht; kad secpe lehti atraifahs un puttas dohd, kad sirni ahtri mihtstu wahrahs, tad uhdens labs un dserschanai derrigs irr.

187. **Woi allus labs wesseligs dsehreens irr?**

Kad plahns, labbi ruhdsis, atdsiffis un nostahis irr, tad peeaugufcheem leelu flahdi gan ne darr, to mehr uhdens dauds labbaks irr.

188. **Woi filti dsehreeni, no swefchas semmes augleem, ko baggati laudis farou wesselibu pohsidami dsert, wesseligi irr!**

Ne mas; wiffi filti dsehreeni eekschas wahjas un
gley

glehwas darr, un sweschas semmes auglus muhsu dabba ne paness. Fas weenigais labs un wesselligs dsehreens irr tihrs auksts uhdens.

189. Kadehl tad augsti baggati landis, wiff wairak seewiskä kabrtä, schahdus tahdus neeka dsehreenis dsert?

Kadehl, kà tee meesu, faulus un lohjektus skaidra gaisä dauds ne kustina, un teem tapehz slahpes newaid, jeb arri no jaunahm deenahm eeradduschi.

(Buhu uhdens muhsu weenigais dsehreens, tad warretum arridsan wairak pataupih, un labbu wesselligu barribu wairak baudibt, tad daschas fehrgas arri ne mas ne buhu, no kureahm uhdensdsehreji ne fo ne sinn.

190. Ko tad behrneem buhs dsert?

Behrneem buhs skaidru aukstu uhdeni dsert, un zittu nekahdu dsehreenu ne mutté nemt.

191. Kahds labbums no ta nahk, kad behrni zittu nekä kà aukstu uhdeni dsert?

Tad labbi aug un isdohdahs, un wesseli stipri, laimigi laudis buhs.

11. No wihna.

192. Woi wihns irr labs wesselligs dsehreens kad iddeenas dserts tohp?

Newaid wiff; wihns zilweku wesselibai, sapraschanai un labklahschanai skahdi darr.

193. Bet kad wihns kà sable dserts tohp, woi tad ne atspirdina wahsus un spehku wessleem dohd?

Ne mas; wihns tikkai affinis eekahrse, bet spehku wiasch ne dohd.

194. Woi

194. Woi wihns palihds ehdeenu wehderä kawahriht?

To wiasch ne darr wiff; uhdensdsehrejem ehdeens labbak smelke, pee sirds eet un isdohdahs, kà teem, kas wihnu dsert.

195. Kapehz wiffwairak ne buhs wihnu dsert?

Kapehz, kà wihns fo mums pahredohd, ar daschadahm kaitigahm sahlem fajaukts, pehrwehts, jeb ar sehru kwehpinahts irr, un arridsan muhsu semmé ne aug, nedf ar muhsu dabbas salihgst.

196. Woi tad behrneem ne buhs wihnu doht?

Wezzaki, kurreem sawu behrnu wesselibu un labklahschana miht irr, arridsan gahdahs, kà tee ne tohp eeraddinahti, tahdu skahdigu, dsehreenu dsert, kas karstumu dohd, wesselibu, gudru prahnu un dsihwibu pohsta.

197. Woi wihns zehrmus no farneem isdsenn?

To wiasch ne darr wiff.

12. No brandwihna.

198. Woi brandwihns irr labs dsehreens?

Newaid; brandwihns irr nifns, negants, uggunigs un nahwigs dsehreens.

(Muhsu tehnu tehnu scho elles dsehreenu ne mas ne pasinne, un tee laimigi, wesseli, labbaki laudis bija ne kà mehš. Preeksch trihs simts gadbeem ta brandwihndedfinafehana isdohmata irr, un tahs skahdes un slim-mibas gan skaidri redsamas, kas zaur to notikkufchas un zehlfchees irr. Brandwihns dsihwibu un wesselibu, gohdu, tikkibu, gudru prahnu, labklahschannu, un Deews sinn fo wehl wairak, pohsta un atrauj. Weens Indiane-ris,

ris, reddebam? È zaur brandwihndferfchenu, wesselibu un labklahschana azzim redsoht stary laudim nosudde, fazzija: Europeri muhs mahzija brandwihnu dsert, kas winnus mahzija? — kaunais gars. —

199. Woi drihst behrni brandwihnu dsert?

Behrni, kas meefas un dwehfeles spehkus ne gribb besdeewigi saudeht; kas wesselibu, gidru praktu, laizigu un muhschigu labklahschanu ne gribb pohstih; kas ne gribb sawu dsihwibu patihfinaht, un par flepkarveem sawas meefas un dwehfeles tapt, teem ne buhs ne weenu weenigu lahfi ne mutte nemt.

200. Kahdi tee tohp, kas no jaunahm dees nahm mahzabs brandwihnu dsert?

Winau tohp neweffell, wahrgi, gaudeni, frohs pfi, mulki, neprahstigi, rupji, beskaunigi, nelainigi, noscheshojami laudis; un dschrais ne Deewam ne zilwekeem patihkams, ne scheit neds muhscham laimigs un swehts tapt warr.

(Sargajetees mihti behrni! no schihs besdeewibas, no ka wiff negohds, wiffa negantiba un nelaimie rohdaht; un kad juhfu wezzaki, kas to lebbi neproht, jeb besdeewigi laudis, kam preeks irr zittus peewilt, juhs gribb pahrrunnahht, tad ne tizzeet winau wahrdeem, ne dsereet scho nahwigu dschreenu, un luhdsset Deewu, lai tas juhs no kaunahm dohmahm un eekahroschanahm pas farga.)

201. Woi brandwihns zehrmus nokaus un isdsenn?

Newaid teef.

(Wezzaki un ffohlaamahzitati! — gribbeet juhs Deewa algu un winau patihschamu pelniht? gribbeet juhs, sawa firmā wezzumā preeku un lihgfmitbu pee juhfu behrneem fadsihwoht? gribbeet juhs tohs par wesselem un laimigeem laudim audshinaht? — ne dohbeet winneem scho niknu elles dschreenu dsert; lai tee usaug un teeli tohp, nesimmedami ka brandwihns smelke, un dohbeet juhs paschi

paschi teem labbu preekschihmi, ka tee no jums redseht un mahzitees warr, ka gohdigeem prahstigeem laudim isaur-retees peeclahjabs.

(Labbu sissu un pad. gram. lappā 54 ic.)

13. No tabaka.

202. Woi ta tabaka smeekeschana wesseliga irr?

Newaid; jo zaur to dauds seekalas, kas pee barribas sawahrischanas wehdera wainadfigas irr ischaplautas tohp, tapehz wesselibai, smakkai un sohbeem fshadi darr.

(Daschi arridsan tabaku lappas mutte turr un gremmo, tas irr nejauks un reebigs ecraddums, kas ne kam ne derr.)

203. Woi tabaka schnaufschana labba irr?

Newaid labba; degguns tohp aishahsts, ar fo dwaicha jawell, ohschanas spehks pohsta eet, un tahdeem, kas tabaku schnauz, newaid fshaidra wallo-da, bet tee schnaufdami runna.

204. Woi tad jauni laudis warr smeekteht jeb schnaufte?

Ne buhs to darriht; meefas un praktu spehkus ne buhs pohstih, neds zaur tahdeem reebigeem ecraddumeem sero nejauku, nepatihkamu, un neweffellu darriht.

14. No meefas kustinaschanas un duffeschanas.

205. Kahdu labbumu, meefas kustinaschana, darbs un mudriba dohd?

Wiffada meefas lohjischana, grohsischana un kustinas

stinafchana, wiffwairaf labbâ fkladrâ gaisâ, jeb ap-
pafsch fillas debbes irr weffeliga; pehz darba
leen maife, un aufstz uhdens labbi smelle un pee
firds eet; tahs schlihti affinis, stiprina meesu un
eekschas, dohd gahrdu meegu, un tas zilweks, kas
stipri strahda, felt un seed sawâ weffelibâ, un warr
ilgu laimigu dschwibu zerreht.

206. Woi zilweks bes meefas kustinafchanas
warr weffels buht?

Ne warr wiff; Deems tapehz zilwefeem rohkas,
fahjas un zittus lohzeklus dewis irr, lai tohs bruh-
fehst mahzajs, lai strahda, sawu weffelibu un dsch-
wibu ildsinacht, un pascha un tuwaka labklahschanu
wairoht.

207. Woi zaur pahrleeku meefas darbu artt
weffelibai fklahde warr notikt?

Warr gan; kad pahrleeku strahda un pee gruhs-
teem darbeem tohp speests, tad preeksch laika wezs
tohp un wahysch paleek.

(No pahrleeku grubteem darbeem wehdera truhkums
drihs rohdahs. Par wiffu Wahsemmi trihs reis fimes
ruhstoschi tahdu wahrgu nelaimigu teiz effoht. — Râ
tas nahf, kâ zilweku eekschas tik wahjas irr, kâ schi
fehrga tahdu pulku lauschu mohzina? Es dohmaju, kad
tee no masahm deenahm tâ gehrbtohs kâ schein mahzihst
irr, kad filtu dschreenu ne mas, bet dauds aufstu uhdeni
dsertu, kad gauft un fahrtigi eeksch ehfchanas un dsch-
fchanas buhtu, tad schi nikna fehrga tik plascha ne
buhtu.)

208. Tuhdal preeksch un pehz paehschanas stipri
strahdabt, woi tas gan labbi irr.

Nerwaid; preeksch un pehz ehfchanas wajag mag-
geniht paduffeht, tad warrehs labbaht ehst un dsert,
lab-

labbaht ehdeens tad wehderâ sawahrahs, un darbs
fezzahs.

209. Râ buhs behrneem meefas kustinacht?
Weegli, gan drihs zauru deenu, un fkladrâ gaisâ.

(Behrneem firds weenâ minute bewindefmits reis, un
peeangufcheem feptindefmits reis pulst; tapehz buhs
behrneem weenumehr un weegli kustinatees. (minute ta
feschedfmita dalla no weenas stundas irr.)

210. Râ tohp zilweks tschakls un schigls pee
darba?

Kad no masahm deenahm sawâ waktâ ar zitteem
behrneem tohp pakauts, un no dirwadefmita gadda
pee darba tohp turrehts, mahzihst un fclubbinahst.

211. Kad zilweks labbi strahdajis, meesu un
kaulus stipri kustinajis irr, fo tad darra?

Winfch preezajahs sawa darba; un pehz darbeem
falda duffeschana.

212. Woi warr duffeht kad ne fo nerwaid
strahdajis?

Ne warr wiff; zilwekam tad ween meeriga firds,
drohschiba un preeks irr, kad darr kas peenahkas;
kad sawu paschu un tuwaka labklahschanu zif speh-
dams apgahdajis irr.

15. No meega.

213. Rapehz buhs zilwekam gulleht?

No darbeem falda atduffetees un meefas spehklus
stiprinacht.

214. *Rahds irr weffela zilweka meegs?*

Rahms, falds, meerigs, bes fanneem, gahrds
un atspirgdams.

215. *Kad weffela is gahrdi un faldi gull?*

Kad meesa no darbeem fkaidra gaisa peckuffufi,
zaur barribu atspirdsnata, un kad dwehselei meers
un preeks irr.

216. *Woi no gahrda meega leels labbums atlezz?*

Sinnams; pehz faldu meegu warr gahrdi atmoh-
stees, un jaurts un schigls pee darbeem eet.

217. *Kurfsch wisslabbakais gullams laiks?*

Rakti; deena newarr wiss labbi gulleht.

(Mass behrni, wahji, neweffeli, peckuffufchi, wezzi
laudis brissham arridsan asaidu gull, wisswairak siltā
wassaras laika.)

218. *Woi behrneem buhs dands gulleht?*

Behrni, un jauni laudis kas stipri strahda, warr
arridsan wairak gulleht.

219. *Woi ne warr arri pahrleeku gulleht, un
woi tas skahdi darr?*

Kad wissai ilgi gull, (weffels zilweks eekfeh se-
schahm stundahm papillam warr isgulleht) kad netih-
ra gaisa, kad us mihssteem spilweneem gull, kad
peckuffis newaid, tad meegs newaid weffeligs, bet
zilweku wairak wehl kuhtru un slahbanu darr.

220. *Woi buhs tihra fkaidra gaisa gulleht?*

Sinnams; tadehl ne buhs siltumā, ne mihsstā
gultā, bet labbak aulstrumā us zeetahm ziffahm
gulleht.

221. *Woi tee mihssti spaltru spilweni weffeligi
irr?*

Ne mas; no ta siltuma un teem fweedreem un ne-
labbeem twaifeem, kas eekfeh teem sakrahjahs un ar
dwaschu tohp eerwillti, daschas flimmibas zeltahs;
fā galwas; sohbu; azzu; aufu; kaulu fahpes, galwas
gruhtums ic.

222. *Kā buhs peeaugufcheem gulleht?*

Us ziffahm no sirgu spalwahm jeb falmeem, un ar
weeglu willanu dekki apsegttes, kad siltumā us spil-
weneem jagull, tad buhs tohs fkaidra laika ik nedde-
las weenu reis ahra isnest, labbi iskult un par to
gahdast fā palagi fausi un fkaidri irr; apfahrt gultu
ne buhs ne fo fahrt, bet walkā buhs stahweht.

223. *Kā behrneem buhs gulleht?*

Zapat us spilweniau no fauseem falmeem jeb
fuhneem kas daschfahrt jauni eebahschami irr.

224. *Kapehz behrneem buhs tā gulleht?*

Zapehz fā tad weffeli un spirgti buhs, un fā spal-
tru pehles teem wairak fkaidri darr ne fā peeaugu-
fcheem.

225. *Ko buhs wehra nemt kad gulleht eet?*

Ne buhs bes meega, bet tad ween apgultees kad
peckuffis irr un meegs nahk; un kad isgullejis un at-
mohstahs, buhs tuhdalet zelttes.

226. *Woi ar augstu pagalwi buhs gulleht?*

Ne waijag; kad tik spilwens tik augsts fā kam-
meschi, un galwa un kruhts tik pat augsta fā wissa
meesa irr; ne buhs arri augschpehdu nedf us wehde-
ru, bet us abbeem fahneem pamihschu gulleht.

227. Woi tas labbi irr, kad behrni ar peeangu
scheem weená gullá kóhpá gull?

Neward labbi; dwaſcha un twaiki kaſ no zilweka
iſeet, warr nahwigi buht kad zits tohs eewel; itz
kats lai ſawá weetá gull, tad gahrds un weffeligs
meegs buhs.

228. Kad neweffelais kahdá gultá gullejis irr,
ko tad buhs darriht?

Gultu ar wiſſahm drahnahm buhs iſneſt lauká,
labbi iſkult, un ilgi likt klaijuna ſtahweht; ja ſlim-
miba wiſſai niſna un lippiga bijuſi, tad buhs wiſſu
ſadedſinabt jeb dſitti ſemmé eerakt.

(Uſ zellu waijag labbi ſargatees, ká tahdá weetá ne
apgullahs tur kahds neweffelais gullejis irr.)

15. No zilweku mahjahm.

229. Kahdahm buhs zilweku mahjahm iſtabahm
un kambareem buht?

Wiſſur fur zilweki miht un mahjo, teem buhs
gahdaht, ká tur gairma un tihrs ſkaidrs gairſ irr.

230. Kad mahjas ſemmas, tumſchas, drehgnas
un neſkaidras irr, kaſ tad noteekt?

Zilweki, kaſ tahdáſ mahjáſ miht, tohp neweffeli,
wahrgi, gaudeni, mulki, ſkummigi, kuhtri, un kau-
lu liggá jeb zitta ſahpiga gullá apſirgſt; ſihki behrni
tahdáſ mahjáſ paleekt bahli, tuhkt un dellamá ſehr-
gá mirſt.

231. Zaur ko mahjas tohp neweffeligas?

Kad dſitti eekſch ſemmes jeb muſklainá weetá ſtahm,
kad lohguſ ne atwerr, kad greesti un grihdi drehgni
irr un ſeenas pelleht un puht ſahf.

232. Ko buhs tahdáſ nelahgáſ mahjáſ darriht?

Ahru gairu waijag weenumehr eelaiſt, lohguſ un
durriſ dauds atdarriht, un wiſſu to wehrá nemt kaſ
7. gabbalá jau mahzihts irr.

233. Woi tas labbi, kaſ iſtaba augſta un
ruhmiaga irr?

Sinnams, taſ lohti labb irr.

234. Zik reis buhs iſtabu ſlauziht?

Iſdeenas buhs iſtabu un kambarus ſlauziht, un
wiſſas mallas ſkaidras un ſauſas turreht.

235. Kapeh3 to buhs darriht?

Zapeh3, ká taſ weffeligs un jaukſ irr, un freet-
neem laudim patihkams tahdáſ mahjáſ dſihwoht.

236. Woi ſeemas laiká buhs iſtabu ſiltu
kurrinabt?

Karſta iſtaba ne irr weffeliga, wiſſwairak fur
dauds kóhpá mahjo; ſiltums wahju, glehwo un mul-
ku padarra.

(Arriſan malka deht, kurea truhku. u jau daſchas
weetás ſahf manniht, ſemneekem ne waijadſetu iſtabas
tik karſtas kurrinabt.)

237. Woi warr kwehlainas ohgles iſtabá eenest
un ſilditees?

To ne buhs darriht; no tahdeem ohguſ twaikeem
zilwekſ it ahtri apgiht un mirt warr, wiſſwairak
drehgná gairá.

(Labbu ſinnu un pad. gram. lappá 73.)

238. Woi warr karſtu uhdeni iſtabá turreht,
ſlapjas drahnas ſchahweht, un drehgnas ſekkes
jeb ſkrandas apkahrt krahni kahrt?

Taſ jau ſazzihts irr, ká to ne buhs darriht.

239. Kad seemas laika gauschi fasallis irr, woi buhs tuhda! pee ugguni jeb krahfni eet?

Ne buhs to darriht, ja ne griibb salnatrummus dabbuht.

(No ta, kad rohkas ahtri karsia un aufsta uhdeni bahsch, rohdahs ehda is eefsch pirksaem, kas negantas fahpes darr.)

240. Kad kahds lohzefflis seemas laika nosallis irr, ko tad buhs darriht?

Tad ne buhs firta istaba nedf pee ugguni eet, zit-tadi lohzefflis bes paliga saudehts irr; bet nosallusehu lohzeffi, buhs aufsta uhdeni fur sneegs un leddus eefschä tif ilgi turreht, kamehr fahl manniht ka wehl fahp un dshwiba atkal rohdahs.

(Labbu sirru un pad. gram. lappä 73.)

241. Kahdahm buhs ffohlas istabahm buht, fur behrni tohp mahziti?

Tahdahm istabahm buhs ruhniagam, augstahm, fflaidrahm, wehfahm buht, ar leeleem fflaidreem lohgeem, ka gaismu un tihru fflaidru gaisu warr manniht; tad behrni tur labpraht buhs, un mahzifchana weeglaa un patihfama buhs.

(Kad pee wisseem ffohlas nammeem labf ruhniags dahrs buhtu, fur behrni eefsch fohu un augtu stahdischanas un lohpfchanas, eefsch meefas speblehm, grohsifchanahm un lohjischanahm jeb daschadahm schigli-bahm un tiklibahm, probti: tezeht, lehkt, mehtah, kapeleht, zihfsetees, zelt, nest, irr (airu waldbi) peldeht, pehrtees ic. eemahziti tapu — kahda jauka un lohti wehlejama leeta! —

17. No eefahrseschanas un fasaldeschanas.

242. Kad meefa zaur stipru darbu, tezeschamu jeb zittu kustinaschamu eefahrsufi irr, ko tad buhs darriht?

- 1) Pehz stipru darbu ne buhs tuhda! fluffu apstahrees jeb duffeht.
- 2) Ne buhs aufstu uhdeni nedf zittu ko dsert.
- 3) Ar karsu meefu ne buhs aufsta drehgnä gaisa jeb wehia stahweht.
- 4) Ne buhs aufsta uhdeni pehrtees; un kad falihjis irr, ne buhs duffeht.
- 5) Ne buhs us drehgnu semmi, aufsta fahl jeb raffa noschstees, issteeptees, un no Deewa puf-fes ne aismigt.

(Kas to wehra ne nemn, tas fawu wefflibu ahtrumä warr saudeht, flims, rists, gendens palift, jeb dellamumelmenu affins un zittu fehrqu dabbuht. — Kad pehz grubteem lauku darbeem wakkara, drehgnä jeb dsestra gaisa mahias noet, tad ne buhs kreflos eet, bet swahr-fus apgehrbt.)

243. Ko wehl buhs darriht?

Kad meefa karsa irr, tad buhs lehnam pastai-gahnt un atpuhstees, tahs no fweedreem flapjas drahnas buhs nogehrbt, meefu noschahweht, un tihras faufas drahnas apwilt; un kad atdsiffis irr, tad warr ehst un nodfertees.

244. Bet kad pee darba gauschi flahpst, woi tad warr dsert?

Warr gan; kad tif pahreeku dauds un wiffai aufstu ne dsere, bet tuhda! waiag atkal strahdaht, tezeht jeb us zittu wihfi meefu kustinah.

245. Kad zilweks auksta gaisa kafallis irr, ko tad buhs darriht?

Tad buhs filtu uhdeni ar ettiki fajauktu dsert, filtas drahnas apgehrbt, un stipri kustinates; ja ta kafaldefchana pahrleeku leela bijust, tad buhs kahjas filta uhdeni turreht, ettiki dsert, gulta eet un filti apfegtees.

(Swihstamas sahles eesemt, ne kam ne derr.)

246. Kad meesa flapja tappusi, ko tad buhs darriht?

Slapias sekkes un drahnas buhs nogehrbt un faufas apgehrbt, ja ne gribb flims tapt.

247. Ko wehl warr darriht?

Meesu warr tihru skaidru nomasgabt, noschahweht, ar faufahm drahnahm apgehrbt un zaur weeglu darbu un kustinaschanu atkal eefildih.

248. Ka tas gan nakt, ka tik dauds zilweki tahdi wahrgi, gaudeni un newesseli irr?

Kad ta nemannama meesas istwailofschana paher wissu meesu jeb pee kahdeem lohzeekteem aiskaweta tohp; tas noteek ta: kad meesa nekaidra, un tahs sikhlas sweedru schkirbites aiskahstas irr, kad meesa ne tohp gan kustinata, kad istaba twaiku pilna, gultu weetas, ziffas un drahnas flapjas un drehgnas irr.

249. Istahsti man to zaur kahdu libdsibu?

Kad kahdam zilwekam rohka jeb kahja, falks, fruhks jeb muggurs apswihdis irr, un zaurais wehjsch, kas smaggi puhsch tahdu weetu trahpe, kad wiasch drehgna weeta apsehdaht, jeb auksta uhdeni eet; tad tahs sikhlas sweedru schkirbites ahtri faraujahs, sweedri atfuhst un affinis leen, un no ta roh-

rohdaht tihkums, faulu sahpes, rohkas jeb kahjas aiskrahbschana, kas tad tirpst un nokalst, un ta pa-leek zilweks gaudens.

250. Ka warr no ta isfargatees?

Kad no jaunahm deenahm meesa jeb ahda zaur masgaschanu, pehrschanu, un tihru gaisu, dsestra un skaidra turreta tohp; kad wissai filti ne gehrbjahs, un kaut kahda laika meesu un faulus appaksch fillas debbes stipri kustina.

18. Ka katru lohzeeki tahs zilweku meesas buhs usturreht un stiprinah.

251. Kahdus lohzeekus jeb meesas gabbalus waijadsetu zilwekam ar wissleelaku apgahdas schanu fargabt, usturreht un stiprinah?

Tohs prahtu lohzeekus.

(Zilwekam peezi prahti irr; (to arri juschanas spehkus fauz) redschana, dsirdschana, ohschana, smekkeschana un juschana. Wiasch reds ar azzim, dsird ar auzim, ohsch ar deggumu, smekke ar mehli, un juht ar pirtscheem jeb zitteem meesas gabbaleem, kad kahdu leetu aptaust, jeb peeletek klacht, un juht, kas zeets jeb mihfiks, auksts jeb filts, flapfch jeb faufs, gluddens jeb grum-bains, smalts jeb rupjsch etc.)

252. Zaur ko prahtu lohzeeki tohp stiprinati?

Zaur tihru dsestru gaisu, aukstu uhdeni, un kad no masahm deenahm mahziti tohp.

253. Kas prahtu lohzeekteem wissleelaku skahdi darr?

Kad galwa wissai filti tohp turreta, kad affins pahrleeku galwa schaujahs, kad ta nemannama is-

twailofchana aiskaweta tohp un fweedri atfuhst; tad rohdahs tuhkums, augoni, struttas un puëfchi, kas tahs sihkas jihpflinas maita; praktu spehki no suhd un zilweks tohp aiks, kurlis, mehms jeb zitta wihsé gaudens.

254. Kas azzim skahdi darr?

Vahrleeku spohscha gaisma, kad eeksch faules jeb sibbinem skattahs; kad no tumshuma ahtri skaidra gaisma nahk; kad spihdigas leetas wissai tuwu pee azzim peeleek klahk; kad azzis pahrgrohsa; kad greisi skattahs, kad pakrehsliba lassa, jeb zittu smalku darbu strahda; kad nejauka gaisa, duhmös, puttektös, twaika miht, un azzis ar aufstu skaidru uhdeni ne masga.

255. Kas aufsim skahdi darr?

Vahrleeku leels trohknis un breefmiga sprachgschana tuwu pee aufsim; nejauks gais; siltas mizzes, spilwenes, puttekti, glohtes eeksch aufsim un nahsim, un kad sihkeem behrneem aufis pee galwas peespeesch klahk.

(Indianereem leelas plattas aufis irr, kas tabli atstahw no galwas, un fo tee kustinaht un grohsiht warr; tapehz arri labbaki dsird.)

256. Zaur fo obshanas spehks maitahs tohp?

Zaur nejauku smirdoschu gaisu un twaiku; glohtu eeksch nahsim, tabaku schaukschanu, un kad zaur mutti dwaechu well.

257. Zaur fo smekteschanas spehks maitahs tohp?

Zaur karsteem sihweem ehdeeneem un dsehreeneem un zaur tabaka smeekeschau.

258. Zaur fo jubshanas spehks pohstihrs tohp?

Zaur siltumu un neshkshstibu.

Zä ka wissi meefas spehki un lohzeeki zaur siltumu un neshkshstibu wahji un glehwi paleek, ta tohp wissi prahi, lohzeeki un spehki zaur tibru dsestru gaisu, aufstu ubdeni, un spohdribu usurreti un stipinatt. Kaut jel ikkats zilweks schahs jautas, teizamahs sahes, fo Deews mumis walti dohd, fawas dshwibas un wesselibas labbad baggarigi vauditu! —)

259. Woi no jaunahm deenahm buhs mahzitees schohs praktu lohzeekus walkahk un bruhkehk?

Za irr lohti wajadfiga un derriga leeta, ja mehsh prahrtigi, tshakli un gudri laudis tapt gribbam.

(Kapehz Indianeri jeb zittas semmes dakas eedshwotaji tabdi tshakli un schigli irr, ka tee sakku pilna tezeschanah panahk un nokehrt; us augsteem atmina kalneem kahpeleht un lehkt, ar swehream jihsterees un tohs pahw warreht, swefchu laufchu pehdas ohst un minnas dshit warr: un mehsh ar tabdahm paschahm meefahm, ar tahs deem pascheem lohzeekem to ne spehjam! —)

260. Ka warr skaidru skannu balsi un wallodu dabbuhk?

Kad fakls un deggans tihri tohp turreti un daudreis aufsts uhdens rihkle tohp wirrinahts, kad no masahm deenahm tohp mahzihts, lehnah, (ne ahtri) skaidri, saprohtami, ar pazeltu waigu, ar pilneem plauscheem runnahk.

261. Woi zaur mutti jeb zaur nahsim buhs dwaechu wilt!

Ne zaur mutti, bet zaur nahsim dwaecha jawelk, tadehl buhs deggunu allasch schkshstu turreht, un gulloht mutti aistaisiht.

262. Par kahdeem lohzeekem wehl wajag leelu apgahdescham turreht?

Par sohbeem; tee neween wallodas, bet arridsan ehdumu sakohshchanas dehl lohti wajadfigi irr; jo kad

Kad barriba labbi fakohsta un ar feekalahm fajaufta tohp, tad wehders lehti warr farwahriht un zilweks buhs wessels.

263. Kas sohbus maita?

Kad no masahm deenahm ne mahzahs kohst; kad farstu barribu ehd jeb dser, kad mutti un sohbus ne masga; kad ar nasi jeb addatahm sohbus baksta, un aukstu farstu pamihschu muttē nemm.

(Addatas ne buhs ne mas muttē nemt, jo tabs kaitigas irr, un kad norihtas tohp, tad ar leelahm sahpehm jamirft. Labbaki, kad pee wiffa apgehria addatas ne waijadsetu ne buht.)

264. Kā warr sohbus wesselus usturreht?

Kad no jaunahm deenahm mahzahs zeetu barribu smalki fakohst; kad aukstu uhdeni dser un mutti un sohbus masga; kad ne fo farsti ne ehd ne dser; kad rihtrōs wakkarōs un pehz ehshanas mutti isfkallo, kad sohbus ne mas ne baksta; tad paleek labbi un wesseli.

265. Ko pee ehshanas behrneem buhs wehtrā līt?

Nogreestu maifes reezenu ne buhs wairs graisht, bet ar sohbeem kummofus nokohst.

266. Woi behrneem arri peenusohbus buhs wesselus usturreht?

Sinnams, jo tee appakshā paslehpti pastahwigi sohbi maitajahs, kad peenusohbus wesselus un schkshrus ne turr.

267. Woi kad sohbi maitati irr, rohs ar sahlehnm arkal warr wesselus darriht?

Ne muhscham; zaur skaidribu, aukstu uhdeni un tihru

tihru dsestru gaisu warr nelahgus isdohbetus sohbus tikkai pataupiht.

268. Kā warr sohbu sahpes aisfargabt?

Kad rihtrōs un wakkarōs ar aukstu skaidru uhdeni mutti isfkallo, un sohbus ar pirksteem bersch; un wiffwairak, kad ais aufim un pakausi ar aukstu uhdeni masga; kas to darra tam sohbu sahpes ne kad ne buhs.

269. Woi arri buhs feekalas fargabt?

Sinnams; jo pee ehdumu fakohshanas un farwahrischanas wehderā wianu lohti waijaga; tadehl ne irr labbi, kad tabaku smecke jeb tabaku lappas muttē turr un dauds isfptauj, jeb pee wehrpschanas paweddenu ar feekalahm flazzina.

(Wehrpejahm buhs ubdeni ar kljahm, fagrufstahm linfehlahm un sepi fajauftu turreht un ar to, paweddenu flazzinabt; bes tam buhs linnus jeb pakulus papreeksch labbi iskultihht, kā spaki un puttekli rihlē ne leen, no ka fleppus, aisbussi, un dellamu fehrgu dabbuht warr.)

19. No meefas skaisuma un pilnibas.

270. Kas zilweka meefu wiffangstakā kabrtā pazell?

Wianas skaisums.

271. Leksch ka pastahw wianas skaisums? Leksch wesselibas un pilnibas.

(Wesseliba un pilniba irr zilweka weenigais meefas skaisums; wiff zits irr blehdiba un trahpschana. Tas jaukais seedu laiks jaunumā, tas waigu rohshu glibrums, ta kohshana isdarrishana wiffas meefas, ta weegla un fmihdra lohjeklu grohshchana, tabs pilnas ahderes, ta mihlsta lehni issteeptra ahda, ta dshnwibas un preeku pilna

na azzu skattifchana, ta iauriba, schigliba, un mohdri-
ba, fo dahrga meefas un dwehfeles wesseliba wisseem
zilwekem, wihreem un feewahm, puifcheem, meitahm
un behrneem dahwana, dohd wiffai zilweku meefai tabdu
kohschu skaisummu, fo ne weena pafaules skunste doht ne
warr).

272. Rà warram scho skaisummu dabbuht?

Kad no masahm deenahm mahziti tohpam, mees-
fu un lohjekhus weegli un sehigli bruhkeht un walkoht.

273. Ko wehl wajaga?

Fihru skaidru gaisu, masgashanu un pehrschanu
auksta uhdeni, weeglu plaschu uswalku, skaidru
aukstu uhdeni dserfchanai, un labbu wesseligu barri-
bu fas spehku dohd.

274. Zaur fo tohp meefa stipra un pilniga?

Kad meefa lihds diwpadefmitu gaddu pascha wat-
ta dasch daschadi lohziita un grohsita, un no diw-
padefmita gadda eeksch wiffadahm meefas spehlehm
un darbeem mahzita un stiprinata tappusi.

275. Kas tapeh; pee meefas audsinafchanas
lohri wajadsigs irr?

Rà behrni no diwpadefmita gadda, eeksch wiffa-
dahm meefas spehlehm un grubteem darbeem mah-
ziti tohp. (241).

276. Rà buhs behrneem meefu turreht?

Meesfu buhs allasch taifnu stahwu turreht, ar aug-
stu kruhti, un pazeltu galwu; un tà pee wiffahm
darrifchanahm buhs behrneem stahweht, sehdeht,
skattihst, runnaht jeb klausihst.

277. Rà ne klahjabs meefu turreht?

Kad ar lihku mugguru, pagibbis, ar noleektu gal-
wu

wu, ar eerwilltu kruhti stahwu jeb sehseh, sehlihti greisi
skattahs, jeb schluuku brukku eet ic.

278. Woi buhs behrnus eeraddinacht tikkai lab-
bu rohku bruhkeht?

Ne buhs to darriht; behrnus buhs mahziht ab-
bas rohkas bruhkeht, un kad labba rohka peekuffusi,
ar kreisu strahdaht.

279. Zaur fo meefas skaisumms tohp pohstihst?

Zaur daschadahm nejaufahm waiga ehromscha-
nahm un neprachtigahm lohjektu raustifchanahm, az-
zu pahrgrohsifchanahm un zittahm tabdahm katti-
gahm eeraschahm.

280. Woi zilweka skaisumms tikkai meefas pilnis
bà pastahw?

Ne pa wiffam. Dwehfeles glihtums meefa: wiff-
leelaku skaisummu dohd; nenoseedsiba un meers, gu-
driba un tikkums, ta sieds apsinneschana, fa meh-
ar farweem darbeem few un tuwaku, Deerwà jaukà
pafaulé, laimigu un prezigu darrifschu effam; tas,
manni mihti! irr zilweka gohds un wiffleelakais skai-
summs. — Tikkums un skaisumms jauki kohpà klah-
jahs; meefas skaisumms wihtst, tikkums seed un
augtus neff. —

Dhtra Rodatia.

Mo newesselibahm.

20. Mo newesselibahm, ahrstehm un sahlehbm.

(Kad zilweki tà dshwotu, tà wajadsetu dshwobt, tad
gan mas newesselibu buhtu, un tabs weeglas flimmibas-
fo

fo patti dabba weffelbas debl peefuht, lehti arridsan patti dseedinatu; bet kad nu zilweki ta ne dsihwo, un zaur paschu wainu meesai daschadu fhabdi darr, tad waijag wianus mahyht, fo neweffeleem buhs darriht, kad sawu faudetu weffelibu grihb atdabbuht.

281. Ko buhs neweffelam darriht?

Neweffelam buhs rahmi un meerigi turretees, un gudra ahrstes paligu mekleht.

282. Kahdu gudribu ahrstehm waijaga?

Gudreem ahrstehm un ismahziteem daktereem gudribu daschadu waijaga.

(Winneem waijag sinnabt un saprast, ka zilweku meefas darritas irr, zaur kadbahm wainahm zilweks flims un gaudens tapr warr, kabdi spehki tahm daschadahm sahlehni irr, un ar kadbahm sahlehni scho jeb to neweffelibu dseedinabt warr.)

283. Woi schi gudriba weegla irr?

Neward wiff; ta irr augsta un geuhra gudriba, kas no dauds un leelahm grahmatahm, ar wiffu spehku, un zauru muhschu jamahzahs.

284. Pee kabdeem ahrstneekem buhs paligu mekleht?

Pee gudreem, labbi mahziteem, gohdigeem ahrstehm, kas ihsti dakteri irr; ne pee suanu daktereem, kas laudis wiff, un ar sawahm sahlehni nofauj.

285. Kuru sawu sumnu dakteri?

Kas scho augstu leelu gudribu, no zilweku meefas, un sahlu spehkeem labbi ne proht, kas katuru flimmibu ahtri dseedinabt leeljahs, un kam no waldineekem brihwibas newaid scho augstu ammatu dsiht.

286. Woi pee tabda buhs paligu mekleht?

Kas to darra, warr sawu weffelibu un dsihwibu

pa

pagallam saudeht, un parahd zaur to, ka wiansch pats mulkis un jaunás deenás labbi ne irr mahzihst.

287. Ko buhs no tabdeem semmes tekkuleem dohmabt, kas ar sahlehni aptahtr staiga un pahrdohd?

Ka tee wiltigi leelitaji un krahpneeki irr, kas nau-du mekle un mulkus peewill.

288. Woi no tabdeem buhs sahles pirkt?

Ne buhs to darriht, ja ne grihb weffelibu un dsihwibu pohstihst. Ne preeksch lohpeem buhs no semmes tekkuleem sahles pirkt.

289. Woi no burfchanahm, burwekleem jeb pesteleem, flimmibas rohdaht?

To ne weens gudrs zilweks taggad wairé ne tizz; un kas to ne tizz, tas arridsan par to ne bihsfahs.

290. Woi no mihsala warr flimmibas pasihst?

Ne no ta ween; wiffwairaf ta irr wiltiba, kad tahdi kairari leeljahs, no mihsala sinnabt, kahda flimmiba zilwekam irr.

291. Ko buhs no tabdahm bahbas sahlehni dohmabt, fo wezzas mahminas ceteiz?

Ka tahs nekam ne derr.

292. Bet tomehr daschubahn palihds?

Warr gan buht, ka no nejausechu weena jeb ohtra palihdsejusi, bet drohschi tomehr ne warr us tahm patautes, un weffelibu un dsihwiba irr wiffai dahrgas leetas, fo ne buhs wehja grabstihst.

293. Ko buhs no tahdahm sahlehnm dohmabt, ar
ko tekkuli un sumnu dakteri leelijahs wiffas
flimmibas dseedinaht?

Rà tahs nekam nederr, un fà tahdi leelmutti ar
wiffahm fawahm sahlehnm aisdennami nobst.

Mihli behrni! tahs wiffabbakas un wiffaem ziltwe-
ferm derrigas sahles, ko dabba un winnas radditais,
mihfu Deewas, mumis wiffaem faweem behrneem bagga-
tigi un wolti dohd, irr skaidrais gais, un tibrs aufsts
uhdens; ar schahm sahlehnm gan drihs wiffas flimmibas
warr dseedinaht. — Es to no paschas pabrleezinascha-
nas, un Deewam semmigi pateikdams falku: es zittu
ne ko fà tibru aufstu uhdeni dferu, un eeksch wairis ne
dirwefmits gaddeem, ne weena sahle manna mutté nah-
kufi; kad kahda weegla flimmiba, fa galwas fahpes us-
eet, tad es zauru deenu un brihscham wehl ilgak neehdis
paleeku, bet uhdeni dferu, un — weffels tohpu.)

294. Pee ka buhs dehl abrigahm skahdehm pas-
ligu mekleht?

Pee balbeereem, jeb tahdeem kas wahris, lufsu-
mus, augonus, jeb zittas abrigas wainas dseedina.

295. Woi schi gudriba arridsan grubta irr?

Irr gan; balbeereem jeb wahtuahrstehm arri wai-
jag ziltwela meefas isdarrischana, winnas lohjeklus,
galkasgabbalinus, zihpflas, ahderes, dsihfles, affins
truhbites, kaulus, frumshlus un eekschas pasiht;
salwes, swaidamas sahles un plahsterus faprasht tai-
siht, un to ar wiffu spehfu mahzitees.

296. Kur tad buhs tahs sahles pirkt, ko ihsti
dakteri un wahtuahrstneeki leef brubkeht?

Eeksch apteekeem, kas appaksch waldineeku us-
raudsischanas stahw.

297. Woi apteekeera skunste arridsan grubta gu-
driba irr?

Irr gan; apteekeereem waijag sahles, auglus,
kohfus, pulkes, lappas, seedus, stahdus, faknes,
mifas, almiaus, sahliis, uhdenus, spirinaus, eljes
un wihnus pasiht; un mahzitees fà pulwerus, dser-
ramas, swaidamas jeb zittas sahles buhs fajauht un
taifihht.

298. Ko darra tapehz waldineeki?

Waldineeki tapehz weenam gudram un labbi mah-
zitam dakterim, kas wiffu to sinn un proht, kas dak-
tereem, wahtuahrstneekeem un apteekeereem jafinna,
to ammatu uswehl un eerahd, us zitteem wiffaem
ahrstehm, balbeereem un apteekeereem raudsiht, woi
tee ammatu proht un gohdigi darra; jaunus pahr-
klaufinaht, woi labbi mahztiufchi; pee lippigahm
fehrgahm tahdus semmes gabbalus pahrstaigahht,
raudsidams fà flimneeki dseedinahti un kohpti tohp;
un suuau daktereem waku ne laut laudis krahpt. Un
tahds augsts zeenijamis dakteris tohp semmes;
pilskata daktaris faufks.

299. Kad buhs pee ahrstehm paligu mekleht?

Kad flimmiba sahlahs.

300. Ko daktarim waijag sinnaht, kad flimnee-
ku gribb ahrsteht?

Winnam waijag to flimmibu, zaur ko ta zehlu-
fees, fà flimneekam klahjabs, par ko winnsch gau-
schahs, kas winnam fahp, ta flimneeka dabba, wez-
zumu, dsihwes fahrtu, ehshanas un dsershanas
mehru, un winna isturrechanu weffelas deenas sin-
naht.

301. Ko tadehl waijaga?

Dakterim pascham waijag flimneeku redseht, is-
waijagt un ar wianu sarunnatees.

302. Bet kad tas ne warr notikt?

Kad waijag wianam to rakkst, jeb no zitteem list
isteikt.

303. Ko buhs newesseleem darriht?

Newesseleem buhs rahmi un meerigi turretees,
sahles nolikta laika labbi ecaemt, un wissu to darriht,
ko dakteri leek.

304. Woi grubra flimmiba tubdal ar pirmahm
sahlehm warr dseedinachta tap?

Ne warr wiss.

305. Ko tad buhs darriht, kad sahle tubdal ne
palibds?

Ne buhs tubdal mest wianu noht, jeb pee zitta
daktera sreet, bet rahmi un meerigi pagaidht; tah-
da meeriga rahma isturrechana brihscham wairaf
palibds, ne ka sahes.

(Ko teem buhs darriht, un ka tee abristami irr, kas
no laiska suna kobsi irr, to warr, labdu sinu un pad.
gram. lappä 77 mahitees).

22. Ka eeksch flimmibahm, wisswairaf
drudscheem un karstuma sebrgahm buhs
isturretees.

(Tahda flimmiba fur pamischi aufstums un karstums,
nekahrtige dshfu pufstschana, galwasahpes, pagur-
schana, (brihscham wehmens) baies ic. irr, tohp dru-
dis, karsonis, jeb karstuma sebrga faukta.

306. Ka buhs flimneeku kohpt?

Slimneeks irr wahisch nabbags zilweks, kam bai-
les un sahes irr, un paliga waijag, tadehl wianu
buchs mihligi un ar leelu apgahdibu kohpt un glab-
bah.

307. Woi buhs dauds ar wianu runnagt?

Ne buhs apfahrt flimneeku nedf ar wianu dauds
runnagt jeb trohskni taishiht, bet wisseem buhs flus-
seem un rahmeem buht.

308. Woi tas labbi irr, kad dauds laudis pee
flimneeka irr, un wianu nah apmekleht?

Newaid labbi; gais tohp samaitahs, un newes-
selu waijag meerä laist.

309. Kahdam waijag gaisam buht, fur flim-
neeks gull?

Gaisam buhs skaidram, dsestram un sausam buht.

310. Woi ta irr waijadfiga leeta?

Ta irr kothi waijadfiga leeta; so zaur to ween bai-
les suhd un meeriba rohdahs.

311. Ko buhs tadehl darriht?

Istaba jeb kambari, fur flimneeks gull, buhs al-
lisch weenam lohgam wakk stahweht, brihscham ar-
ri durwis atdarriht, kad tik zaurais wehisch wianu
ne aisteek.

312. Kahdam waijag istabahm buht, fur
flimneeki gull?

Ne buhs masahm, semmahm, karstahm, drehg-
nahm un neschlichstahm; bet ruhmigahm, augstahm,
dsestrahm, sausahm un skaidrahm buht.

(Semneeku lauschu mahias gan, Deewam secht, tab-
das

das newaid, tapeht gan labbaki buhtu, kad karrá pagastá kóhseh ruhmisg wahrgu namé buhtu.)

313. **Woi** tahdahm istabahm waijag gais schahm buht?

Ne wissai dauds, fá saule un gaisma azzis ne spihd; bet labbaki lai irr patumschas, fá meegs ne tohp aiskawehts.

314. **Kahdá** gultá buhs flimneekam gulleht?

Us ziffahm no jauneem, mihtsteem, fauseem salmeem, ar balteem, fauseem palagcem un weeglu apseggu.

315. **Woi** tas labbi irr, kad flimneeks us spilwe-neem gull?

Newaid labbi; karstums un nifni twaiki wairojahs, fo flimneeks ar dwaichu eerwek un zaur to wehl flimmaks tohp.

316. **Woi** warr diwi flimneeki, jeb flimneeks ar weffelu weená gultá gulleht?

Ne mas; flimneekam buhs weenam pascham fewizchti gulleht.

317. **Woi** buhs drachnas jeb palagus apfahrt gultu fahrt?

Ne buhs to darricht; jo tad flaidrais gais ne warr pee-eet flacht.

318. **Woi** buhs gultu bribscham usmaifihit jeb atmihkstinabt?

Sinnams; kad flimmais ne fwihst, tad buhs wiazu udeenas iszelt, gultu talfihit, un flaidrus, faufus palagus usflacht.

319. **Ká** flimneekam buhs apgehrbtam buht?

Spohdri un weegli.

320. **Woi** flimneekam warr baltu kreflu apgehrbt?

Warr gan, kad gaufschi ne fwihst; palagus un kreflu warr papreckseh pasildinaht.

321. **Ká** gultai buhs stahweht?

Ne buhs pee aufstas drehgnas seenas, nedf kur zaurais wehisch; welkash, bet klaiji buhs stahweht fá wiff apfahrt warr eet.

322. **Woi** buhs galwu fildi turreht?

Tahdeem flimneekcem wiffwairak leelas galwas-fahpes irr, tadehl ne buhs fildi turreht; jo zaur to tas nahf, fa tee fahf melst un murgohf; kam kupti matti irr, tam waijag nozirpt.

(Kad galwa wissai gaufschi fahp, tad warr ar plahnu laktacinu pahrfect.

323. **Ko** buhs flimneekcem, kad leelas flahpes irr, dsert?

Skaidru, bet ne wissai aufstu uhdeni. Uhdens ar maises garroseem, ettiki un meddu, irr jauks un labd dshreens.

(Labbu sinu un padohm. gram. lappá 69.)

324. **Woi** uhdeni dserschanai buhs wahriht?

Ne mas; tahds uhdens flahpes ne dsiffina.

325. **Woi** tahdeem flimneekcem, jeb behrnu mahreem, kas raddas gull, buhs filtus dshreemus no fweeschas femmes auglcem doht?

Pa wissam ne; aufsti dshreeni wiffceem flimneekcem labbaki irr.

326. **Woi** flimneeki, kas karstumá gull, labprahrt aufstu uhdeni dsert?

Labprahrt; aufstis uhdens un flaidrais gais irr wiaz

wianu wiff labbakais atspirgums; schee ween dohd meeribu, un atæemm bailes un fahpēs.

327. Woi karsoni buhs dauds dsert?

Slahpēs dšiffinaht waijag dauds dsert; ta irr waijadšiga lecta.

328. Woi flimneeks ne warr kafaldetees, kad aukštu uhdeni dsert?

Ne mas; bet wairaf wehl filts tohp un weegli fahf fwihst, kas tohti labbi irr; bet kad filtu dsert, tad meeča didšm degg bet ne fwihst.

(Affins: krukšchu febrāā jeb fahnu zaurās fahpēs kad durahs, un zittās flimmibas, gan warr labbaki buht remdenu uhdeni dsert.)

329. Woi warr allu, brandwihnu, wihnu, jeb zirtus tahdus neeka dšehreemus dsert?

Wiffi tahdi dšehreeni ne wesseleem ne derr, un flimneekam wehl leelaku fšahdi darr, un flimmibu wairina.

330. Ka buhs flimneekam ar ehšchanu istur: retees?

Flimneekam, kas karstuma gull, ne gribbahs ehst, tadehl ne buhs wianam ehduumu usšpeest.

331. Kapeh; ne buhs to darriht?

Tapeh; ka eekščas wahjas irr un ne spehi sawah: riht; un zaur ne sawahritu barribu katra flimmiba, wiffwairaf drudšis, wairojahs un nišnaks tohp.

332. Woi flimmibas eefahkumā warr ehst, kad gribbahs?

Labbaki irr, kad kahdu deenu neehdis paleek; zaur negausibu katra flimmiba nišnaka tohp, un baddu tif lehti ne weens ne mirst.

333. Kahdi ehduumi drudšōs wiff labbaki irr, kad flimneekam pascham gribbahs?

Rehnu peens, ruhšis peens, jauni, gattawi eenahkufchi fohku augli, jeb fškidra meekchu: un ausu putra ar ettiki; un zitti tahdi kas dšestrumu dohd.

Kam dahrs irr, tas warr auglus sebahweht un glab: baht, un tee dohd labbu un smekšigu barribu.

334. Ko flimneekam ne buhs ne mas doht?

Galku, filtas galku fullas, fweestu, ohles, filtu naiši, ne buhs wianam ne mas doht.

335. Kad flimneekam gribbahs ehst?

Kad drudšis jau atstahjahs jeb noht irr, un meeri: ba un meegs rohdaš; ir tad waijag gaddigi ehst un ne dauds us weenu reis, ja ne gribb flimmibu wairi: naht un atgultu dabduht.

336. Woi tahdi flimneeki kas karstuma febrgā gull, filti jeb dšestri turrami?

Allašch labbaki kad dšestri tohp turreti, tadehl ne buhs istabas tif karstas kurrinaht.

337. Woi buhs istabās kwehpinaht?

Ne waijag wiff; kad tif lohgs walkā stahw un fšaidrais gaisš irr. Pee nišneem karsoncem warr ar ettiku garraincem kad us karstu alminau usleji, istabu iskwehpinaht.

338. Woi tas labbi irr drudšōs tahdas sahles eeneimt, kas fweedrus dšemm?

Neward labbi.

339. Woi warr affini laist?

Tapat ne; pawiffam ne buhs ne fw darriht bes sudra ahrštes sinas un padohma.

340. **Woi tas irr labs eeraddums kad daschi laus dis wesselas deenas affinis laisch?**

Kas wessels irr, tam ne buhs nekad affini laist; ta newajjadfiga affinslaischana samaita affini un darra to glohtainu, ta nowahja meesu un wesselibai flahdi darr.

(Tas irr nelabs eeraddums ka grubtas seewas affini laisch, kas paschahm un behrneem flahdi darr.)

341. **Woi warr wemjamas sables eenemt?**

Kad dakteris leef, tad warr gan eenemt, tahs ne nowahja meesu tik dauds ka dsennamas sables.

(Dauds flimmibas un wisswairak drudschbi jellahs zaur neschibskibu un subruemeem kas eekschas irr, tapeh; tas lohti labbi irr, kad tohs warr iswent.)

342. **Kad drudschos flimmeekam wehders aishahsts?**

Tas newaid labbi, un us to wajjag raudsiht, ka flimmeeks ikdeenas ferwis labbad isheet warr, jeb ka winnam atpuhtees irr.

(Eeksch wesselahm deenahm un weeglahm flimmibahm, janni jeb sausi wahriti kohku augki, wisswairak pluhmes, lohti labbi prett wehdera apstahschanu irr.)

343. **Kad zilweks flims un aishahsts irr, ka tad warr winnam atpuhtes skappeht?**

Zaur flistiru.

344. **Woi to bes bailehm warr bruhkeht?**

Warr gan.

345. **Woi tas labs eeraddums, kad daschi laus dis pawassarâ jeb ruddeni laischamas (dsennamas) sables eenemm?**

Tas newaid labbi, wisswairak kad no tekkuseem tahs sables pirf.

346. **Woi wesseleem behrneem buhs laischamas sables doht?**

Ne buhs to darriht; behrnus ne buhs ar sablehm bet zaur gudru kohpschanu un kustinaschanu flaidrâ gaisâ wesselus usturreht.

347. **Woi tahdi plahsteri labbi irr kas tulsnus uswelt?**

Drudschos kad flimmeeks melisch, zaurâs sahpes, jeb zittas newesselibas tee gan labbi irr, un arri behrneem warr uslikt.

(Kad tahdu plahsteri ne hwar dabbuht, tad arri raugu jeb flahbu mihtu warr nemt.)

348. **Woi us wahtim, fatreekumeem, un augos neem buhs plahsteri jeb swaidamas sables likt?**

To ne buhs darriht, ja ne grihb wezzas smirdoschas wahtis dabbuht.

349. **Ko tad buhs darriht pee wahtim?**

Kad wissai leela un dsitta newaid, kad kahda dsihfle jeb eekschas gabbals ne irr maitahs, tad bes wissas masgaschanas ar sausu lakkatu buhs pahrsheet; un patti affins bes struttahm labbaki dseedinahs, un farettehs bes plahstereem.

350. **Ko pee fatreekumeem buhs darriht?**

Kad kahds meefas gabbals fatreektis, jeb gauschi faspeests irr, tad buhs aukstu uhdeni ar ettiki dauds reis deena uslikt, tad labbaki taps.

(Us massem augoneem arri buhs lakkatinu jeb pluhkatu audektu ar ettiki flajzinahru usfees.)

351. Ká warr wahtis no degguma jeb pluzzi
naschanas dseedinah?

Urridsan ar ettiki un aufstu uhdeni, kas daudfreis
deená usleekams un labbaks irr, neká plahsteris un
fwaidamas sahles.

22. No tahdahm ihpaschahm fehrgham, kas
tahdós laikós par wissu pagastu un sem-
mesgabbalu isplefchahs.

352. Kad tahda fehrga tá isplefchahs tá wissi
laudis apfirgft, woi tad buhs wesseleem ar
sahlehm aifsargatees?

Wesselam ne buhs ne kad sahles eenemt.

353. Woi ne warr wemjamas jeb pluhfchu sah-
les eenemt?

Ne mas; tahs meesu wahja un lehtaki flimmibu
peerwek flahst, neká aifsarga.

354. Woi ne warr wehdera sahles eenemt?

Ne buhs to darriht.

Zaur negausibu brihscham wehderu sahpes un farnu
graisf rohдахs, tapeh; ar brandwihnu jeb wehdera sah-
lehm grihb glahbtees; un tá eerohдахs brandwihnu dser
un par dsehrajn tohp.

355. Kó tad wesseleem tahdá laiká jeb pagastá
buhš darriht?

Gaufigi un sahtigi eeksch ehshanas un dserfcha-
nas, skaidri un spohdri buhs turretees; meesu un
faulus skaidrá gaisá dauds kustinahst, un no kafalde-
shanas un eekahrschanas fargatees.

(Wisswairak tahdas fehrgas flapjós gabbós zaur nelab-
bu maifi rohдахs. Labba maife lai jel ne kad ne truhstf.)

356. Kó wehl warr darriht?

Kad tahda fehrga lippiga irr, tad ne buhs tahdós
wahrgu nammós eet, jeb flimneekus apmekleht, kad
ne waijaga.

357. Kad tahds semmes gabbals muflains jeb
purwains irr un tadehl newesselibas rohдахs,
kó tad buhs darriht?

Tad waijag grahwjus raft, to uhdeni nolaisf, un
to semmes gabbalu faufu pataisiht jeb arri apseht;
tad newesselibas mittefees.

358. Kad tahdeem ammatneekem ihpaschas
fehrgas useet, kó tad buhs darriht?

Teem fá prahtigeem zilwekem waijag tahs wai-
nas ismekleht, un zil fprehdami fargatees.

Dfirnu kalleji lehti warr dellamu fehrgu, grabmatnee-
ki, skrohderi, kurneeki un seewas, kas sehdoht skrahda
lehti wehdera fehrgu dabbuht; tapeh; katram zilwekam
peenahfahs, no jaunahm deenahm meesu un faulus labbi
kustinahst, un skaidrá gaisá, appatsch sillas debbes, un
ar aufstu uhdeni siiprinahst.

23. No lippigahm (lihpamahm) fehrgham.

359. Kahdas fehrgas wisswairak lippigas irr?

Puékta drudfis, (kad puékli affini irr) farkanas
sihmes, affins fehrga, bakkes, maffeles ic. un wehl
zittas, kas lihp un ahtri isplefchahs. Urridsan
mehris, kas ar augoneem rahдахs, no wissahm
flimmibahm ta nifnaka irr un ahtri lihp.

360. Kà flimmiba peelihp?

Wisswairaf, kad tahdu flimneeku, jeb no wiina leetahm un drahnahm fo aiskare; un arri zaur teem neslabbeem twaifeem un to gaisu kas tahdas istabas irr.

361. Ko pee tahdahm lihpanahm fehrgham buhs wehra nemt?

Kà istabà un wissàs mahjàs flaidrs gaisr irr; kà lohgi un durwis weenumehr waktà stahw; jo us labbu schëihstu gaisu nekad ne warr gan raudsicht.

362. Ko wehl buhs darriht?

Kur tahdi flimneeki irr, buhs wissahm malliaahm flaidrahm un schëihstahm buht; un ne buhs gauschi kurrinacht.

363. Kà few paschu buhs isfargatees, kà ne peellihp?

Pee tahdeem flimneekem ne buhs ar tuffschu wehderu jeb neehdis eet; istabà, kur flimneeks gull, jeb kur nelabba smarscha irr, ne buhs ehst; seekalas buhs isfpraut, un mutti ar ettiki isfkalloht; labsmarschigas pukkes turreht un ohst, jeb istabu ar tahm iskaisicht zc. un tad drofchu firdi nemtees, us Deerwu palautees, un flimneeku, kam paliga wajag, zil spehdams kohpt un glabbaht.

364. Ko fewischli teem buhs darriht, kas tahdus flimneekus kohpj?

Teem ne buhs kaiminàs, ne basnizà neds ffohlàs eet, bet mahjàs palikt, kà flimmiba zaur wiinaem ne isplefchahs; to paschu arridsan wisseem faines laudin buhs darriht.

(Basnizàs un ffohlàs, kur dauds kohpà irr, lehti tahda lihpana fehrga zittus warr aismem.)

365. Woi pee tahda flimneeka warr bes leelas wajadsibas laudis peelaist, winnu raus dsicht un apmetleht?

Ne buhs to darriht; kad tik tee flachtumà irr, kas winnu kohpj, zittus wissus buhs atraidicht nohst.

366. Kapeh; tà buhs darriht?

Kapeh; kà katram zilwekam peeelajahs sawu paschu un turwaka dschribu un weffelibu faudseht, un bes leelas wajadsibas nelaimè ne gahst.

367. Kad flimneeks lippigà fehrgà mirst, fo tad buhs darriht?

Lihli buhs atstahtà weetà nolikt, un fluffinam bes leelahm behrehm sawà duffeschanas weetinà nohst, un dsilli glabbaht.

(Ko ar gultahm un drahnahm buhs darriht, jau 228. fazzihst irr.)

368. Woi kaschis arri lihpana fehrga irr?

Irr gan; ta irr nejauka lihpana fehrga, no ka ne warr gan isfargatees.

369. Ko tadehl buhs darriht?

Ur tahdeem kaschkameem ne buhs ne mas sanahkt, neds no winnu leetahm jeb drahnahm fo aiskahrt.

(Behmus, kam kaschkis jeb kramma irr, ne buhs ffohlà subriht, kà zitteem ne peelihp.)

370. Woi warr tahdus flimneekus, kam kaschkis jeb kramma irr, fildà pirtè weest, un ar seh; weli jeb zittahm sablehm fwoaidicht?

To ne buhs darriht, ja ne grihb winnu weffelibu maitahnt un tohs tflus, aklus, jeb kurlus taificht.

24. No bakkehm.

371. Kad bakkes bailigas un nahwigas irr?

Kad wissai dauds isbirrahs un kohpâ fateff; kad dauds newaid un labbi aug, tad warr bes baillehm buht.

372. Kas tadehl labbi irr?

Kad dauds bakkes ne dabbu.

373. Kurrâ laikâ bakku febrga wiffleelaka bailiba irr?

Ne eefahumâ, kad isbirrahs, bet prett gallu kad strutteht un noschuht gribb, kad puëfchi meesâ eesihschahs, un ohtrais puëfcha drudsis rohdahts.

374. Kad behrens bakkes gribb dabubuht, woi tad ar frowistamahm sablehm, wihnu, brand; wihnu, siltu istabu, jeb mihtstahm gultahm buhs darbotees winnas isdsiht?

Tas newaid ne mas labbi kad to darra, zaur to warr dauds un nahwigas bakkes dabubuht.

375. Ko tad buhs darriht?

Meerigi un rahmi buhs pagaidiht ko dabba patti darrihts; kamehr drudsis irr, kas preeksch bakku isbierschanas diwi, trihs, jeb tschetras deenas paleck, buhs dsistri un skaidrâ gaisâ turretees, aukstu uhdeni dsert, un drudscha deenas dauds ne ehst.

376. Kad nu bakkes zaur drydsi paschas pamas sam isbirruschees, ko tad warr jag lihds to laiku darriht, kad fahk noschuht?

Slimmeekam par wissu seho laiku buhs skaidrâ, fausâ gaisâ un dsistrumâ turretees, aukstu uhdeni dsert, un fahtigam eeksch ehschanas un dserschanas buht

buht. — Galku, siwis, fahligas fihwas barribas, un dsereens kas karstumu dohd, ne buhs winaam ne mas doht.

377. Woi tas labbi irr, kad bakku slimmeeki weenumehr gull?

Newaid labbi; deenâ ne buhs ne mas apgultees bet apfahrt staigah, un nakti ne buhs us mihtsteem spilweneem gulleht nedf silti apsegtees, zittadi bakkes nifnas un nahwigas tohp.

378. Kad azzu wabti aistubhtsi, woi buhs winz mus ar rohkahm jeb sablehm atplehtsi?

Ne ko ne buhs darriht, ne usliht nedf eepuschloht, un kad paschi atwerrahs, buhs slimmeekam ta gull leht ka faule un spohscha gaisma ne aistreck; schi laikâ wiffwairak buhs gahdaht, ka istabâ labs skaidrs, faufs un dserss gais irr.

379. Woi dauds zilweki ar bakkehm mirst?

Mirst gan; pawissam no dsmit slimmeekem weens mirst.

380. Us kahdu wihsi tad warretu dschwibu un weffelibu isglahbt?

Kad leek bakkes eedehtsiht; tad ne dauds un weeglas bakkes dabbu; un no simteem tikkal weens mirst.

381. Woi tahdâ pagastâ kur bakkes newaid, warr eedehtsiht?

Ne buhs to darriht; jo tahs zitteem warr pees lihpt, un ta warretum mehsh wainigi tapt, kad kahds mirtu.

Zilwekem ne ween samu paschu, bet arri tumaka labshlatschanu buhs apgahdaht; ka Jesus fakka, Lukt. 6, 31.

Jitin kà juhs gríbbat, kà zitteem káubim juns buhs darriht, tapat arridsan darrait juhs minneem.)

382. Ber kad jau bakkes klabtumá irr, woi tad warr eedehstíht?

Ne til; jo arridsan ne pee weena weeniga zilwe-
ka mirschanas mums ne buhs wainigeem tapt.

383. Kur tad warr bakkes eedehstíht?

Tahdá nammá ween, kas no waldineekeem ihpa-
fchi tapeh; ustáifita irr, un atstáhtá weeta stáhw.

384. Woi warr bakkes diwireis dabbuht?

Ihstas bakkes ne warr wíff diwi reis dabbuht.

25. No maffeleshm.

385. Woi maffeles nitna fehriga irr?

Irr gan; jo dauds behrni mirst ar slimmibahm
kas no maffeleshm zeltahs, kad paschas jau isgul-
lejufchi.

386. Ko buhs pee maffeleshm, kas gauschi us
krubtim kriht, wehrá neme?

Tahdu slimneeku kas maffeles gull, buhs siltaki,
bet ne karsti turreht; teem arri tihru fláidru gáifu
waiias; teem warr remdenu uhdenu ar pleederu see-
deem dsert doht; un labbi ja rauga kà auffs gáifs
un zaurats wehsich ne aisteek.

387. Ko slimneekam buhs darriht kas maffeles
isgullejis?

Peh; maffeleshm buhs diwi jeb trihs neddelas wehl
siltuná palikt jeb silti gehbtees, kamehr labbi at-
spie-

spirdis, zittadi warr uhdens- jeb dellamu fehrigu dab-
buht.

To paschu arridsan buhs darriht peh; farkanahm sif-
mehm, puhteelem zc.

26. Woi bakkes jeb maffeles pagallam isdeldeht warretu.

(Kad to gríbb apdohmáht un pahrfkairiht, zil dauds
tuhstiofchi zilweki no gaddu gaddeem ar bakkehm mirst;
kà fchi breefniga fehriga zilwekus, behrniaus, paschá
dsihwibas pawassará, eeksch tahm deenahm tabs nenosee-
dsibas un firds lihgsnibas nokauj; kà fchi nitna fehriga
no tahleem atstahreem semmes gabbaleem pee mums no-
nesta, un preeksch tuhstiofscheem gaddeem wíffai nesinna-
ma leeta bijufi irr; tad gan ikktra zilweka firds wehle-
sees, kà winnas atfal pagallam warretu isdeldeht.)

388. Kà rohdahs bakkes?

Kad peelihp, weffels no slimneeka dabdu.

389. Woi ne warr zaur negausibu, laifu, gais-
fu, jeb wehju dabbuht?

Ne mas; zittadi ne warr dabbuht, kà tad ween
kad peelihp.

(Zaur abru gáifu winnas ne ispleeschahs, bet kad ista-
bá gáifs nejauks un twáifu pilus irr, tad drihs peelihp.)

390. Kad nu kahds zilweks labbi fargatohs, ar
baktu slimneekeem ne mas ne fanahtru, kas
tad buhtu?

Tad sawu muhschu bakkes ne dabbutu.

391. Kad nu bakku flimneckus no wesseleem atschirtu nobst, un atstahrtâ weeta kôhptu un ahrstetu, kas tad buhtu?

Râ wesseli warretu bes bailehm buht, un nekad bakkes ne dabbutu.

392. Kad nu weeta weetahm tabdi nammi buhtu, fur bakku flimnecki aiswesti, kôhpti, un ahrsteti taptu, kas tad buhtu?

Râ pehz desmit jeb diwdesmit gaddeem, bakku sehrga pagallam isdelseta taptu.

393. Woi tas gan labbi buhtu?

Ea buhtu lohri labba un wehlejama leeta, kad Rungi un semmes waldineeki par to gahdatu.

(Wahzsemme ik gaddus peesdesmit tuhstoschi ar bakkehin mirsi! — Kurra mahre ne skattahs ar bailigahm behdahm us sameem behrineem, kas seho nahwigu sehr-gu wehl newaid pahrzeetusch? —)

394. Ko tapehz waijadsetu darrihe?

1) Sawadas un labbi atstahrtâs weetas tahdus nammus waijag usbuhrweht, fur bakku flimnecki kôhpti un ahrsteti taptu.

2) Gudram un labbi mahzitam dakterim waijag usraudsichanu us tahdeem namneem turreht, un flahumâ mahjoht.

3) Wisseem laudim waijag peesfazziht, sawus flimneckus pee laika tur nowest.

4) Slimnecki eefahumâ ihpasehi tohp turreti, kamehr labbi sinn, fâ winneem bakkes buhs.

5) Wissas winnu drehbes tohp labbi masgatas, iskwehpinatas un dauds reis ahrâ gaisâ islahrtas.

6) Wissi flimnecki bakku nammâ bes makfas tohp ahrsteti un kôhpti.

7) Kas saweem behrneem grihb bakkes list eedehs stiht, tam buhs tohs tur aiswest.

8) Ne weenam wesselam buhs bes daktera siinas tanni nammâ eet; neds teem kas tur eekschâ dshwo, bes siinas iseet.

9) Kam leetas waijadshas dehl ar jitteem jafaeet, tam buhs papreeksch aufstâ uhdeni maigatees, pehrtees, un baltas skaidras drabnas apgehrbt.

10) Slimneckam buhs trihs jeb tschetras neddes kas tur palikt, kamehr pagallam isahrstchts, wissa meesa wessela un skaidra, bes struttahm, un wesselibas shimi no daktera dabbutis irr.

11) Pehz to warr basnizâ noet, Deewam patizibu fazziht, un to arridsan basnizaskungs un wissa draudse darrihs.

395. Woi tahds nams jau kahdâ semmes gabbalâ irr?

Irr gan; un tur arridsan bakku ne mas wairs newaid.

396. Woi maffeles tapat warretu isdeldeht?

Tapat, un wehl jittas lihpanas sehrgas warretu us tahdu wihsi pagallam isdeldeht, kad flimnecki tuhda no wesseleem atschirti un sawrup dseedinati un kôhpti taptu.

27. No affins fehrge.

397. Bahdâ laikâ affins fehrge rohdabs?

Waffarâ un kad filts ruddens irr.

398. Voi ta nikna fehrge irr?

Irr gan, un lehti mirt warr, kad ne tohp labbi fohpts un ahrstchts.

399. Voi affins fehrge no gattaweem augleem nahf?

Ne mas; gattawi un labbi eenahfuschchi augli wehl aiskfarga affins fehrge.

(Ka bevrneem ne buhs sakus ne eenahfuschus auglus ehst, un gattawus fahrigi un gaddigi ehst, tas wisseem prahigeem wezzateem sinmans buhs.)

400. Kâ no affins fehrge warr isfargatees?

Siltâ waffarâ jeb ruddeni naktis brihscham dsestras un dreehgnas irr, kad nu zilweks deenâ stipri strahdajis un fahwihdis irr un nakti peegekôs gull, tad buhs labbi apgehrtrees un wiffwairaf pawehderu filti turreht; bes tam ne buhs waffarâ dauds galku bet labbus gattawus auglus ehst, dauds pehrtees; un kas to newarr, pawehderu ar aufstu uhdeni masgahf.

401. Ko wehl buhs darriht?

Zauncem rudseem no ka maifi zept gribb, waijag gattaweem un labbi schaweteem buht un scho maifi buhs labbi iszept un siltu ne ehst. — Es to wehl ween reis falku; ne eenahfuschus auglus ne buhs ne mas ehst, un fo ehst gribb, to waijag papreeksch faldri nomasgahf.

402. Voi tas labbi irr, kad affins fehrge ahtri faturr?

Kai Deews pafarga! pee affins fehrge dauds glohtaini, schultigi fuhrumi wehderâ un eekschâs irr, fo tuhdat eefahkumâ zaur weemjamahm un dsennamahm (pluhfeyu fahlehm buhs isdflht ahra, un tas pehz ne buhs wehderu aiskahst, bet gahdaht ka wees numehr atpuhtes irr.

403. Ko wehl ne buhs darriht?

Affins fehrge ne buhs galku, taukus, sweestu, elii, jeb fihwas sweeschâs semmes fahles ehst, nedf allu, wihnu, brandwihnu zc. bet dauds remdenu uhdes ni dsert.

404. Ko buhs wehrâ nemt, kad affins fehrge lihpana irr?

Wiffleelaku schkistibu un spohdribu; gaisam buhs allasch flaidram buht, un flimneeka pluhstas dsilki semmê eeraft.

405. Voi buhs ahrtu paligu mekleht?

Sinnams; pee wiffahm flimmibahm buhs ahrtes padohmu mekleht, un affins fehrge irr gauschi lippiga un nahwiga, kad ne steidsahs glahbt.

(Kad tuhdat eefahkumâ dauds remdenu uhdeni dserr, ka labbi warr dabbuht iswentees, tad warr arridsan patf glahbtes.)

28. Kâ pehz flimmibahm isturretees buhs.

406. Kâ buhs zilwekam pehz pahrzeestu flimmibu isturretees?

Zahdeem buhs gaddigi un fahrigi eeksch ehfchana

nas ur dserſchanas turretecs, weeglas barribas eſt
un niſnâ aukſtâ laika dauds ne iſcet.

407. Woi warr tubdal pee gruhreem darbeem
ect?

To ne buhs darriht, pirms ne kâ labbi atſpirdſis
irr un ſpehki rohdahs.

29. No wahrgu nammeem.

408. Ko buhs teem darriht, kas ſawu tuwaku
weſſelibu un dſihwibu grihb apgahdah?

Teem buhs gahdah:

1) Kâ wiſſi laudis, wiſſwairaf behrni labbi
mahzihti tohp, kâ zilweka meefa darrita irr,
kâ dſihwibu un weſſelibu buhs uſturteht, un
ſlinmibas aiſfargah.

2) Kâ ſlinneeki labbi kohpti, no gudreem daſ-
tereem jeb wahtuahſtneekem pareſi dſeedi-
nati tohp.

409. Woi wiſſeem neweſſeleem tahds labbums
noteek, ka tee kohpti un dſeedinati tohp?

Deewam ſchehl, gan maſ!

410. Kapehz ne?

Nefinneſchana, nabbadſiba, naudas truſtkums,
nelabbas mahjas, neſſaidrais gais, neweſſeliga
barriba, nelabbas gultu weetas, neſchliſtiba, un
wehl daſchâs zittas wainas irr, kâ til dauds ſlin-
neeki, bes ahrſtehm, bes paliga un kohpſchanas
wahrgſt, niſkſt un mirſt.

411. Kas tad walbineekem buhtu jadarra?

Walbineekem buhtu jagahda, labbus ruhmigus
wahrgu nammus liſt uſbuhweht, kur ſlinneeki labbi
kohpti un no gudreem ahrſtehm dſeedinati taptu.

412. Kapehz buhs to darriht?

Tapehz, kâ mehs wiſſi ſchehliga Deewa behrni
eſſam, un miſleſtiba Deewa liſtkums irr; tadehl
tahds nams, arridſan Deewa nams buhtu.

413. Kahds labbums zaur to nahktu?

Weſſeleem un neweſſeleem zaur to, leela labdar-
riſchana notiktu, un zilweku labkſchana ſohi wai-
rota taptu.

Labs uhdens.

Labs, ſkaidrs, aukſts uhdens irr un paleek tas
weenigais dſehrens, kas dſihwibu un weſſelibu uſ-
turr, meefai ſpehku un ſtiprumu dohd, un zilweku
jaurtu un preezigu darra. Het daſchâs weetas arri-
dſan tahds neiaukſ uhdens irr, kas ne zilwekum ne
lohpeem dſerſchanai derr; tadehl prahtigeem zilwe-
kum ar wiſſu ſpehku buhs gahdah kâ ſchi wiſſleela-
ka waijadſiba nekad ne truſkſt. — Scmmê daſch
daſchadi uhdens awoti, aukſti, ſilti, karſti, ſaldi.
ſkſhbi un ſahligi irr, un ar wiſſu uhdeni briſſcham
neweſſelibas un wahtis dſeedinahht warr, tapehz arri
weſſelibas awoti ſaukti tohp. — Juhras uhdeni ne
warr tahs ruſkſtas ſahls labbad dſert, un ſtahwots,
muklains, ſmirdots, lectus = ſneegu, jeb leddus uhdens
arridſan dſerſchanai ne derr. Das wiſſlabbas
ſais uhdens irr kas no awoteem no aſminaineem,

smiltaineem jeb swirgsdaineem kalneem isteff; jeb arri teffots uhdens no leelahm straumehm, kad paschâ widdû no dsittuma smelts tohp. Israktas affas arri gan labbas irr, fur labba melna, mahl, jeb smiltschu semme irr, bet us to waijag raudsicht, kâ affa ne apklahta neds aîsbuhweta tohp, kâ skaidrais gais warr pee-eet klah, kâ uhdens kluffu ne stahw, bet weenumehr smelts un kustinahs tohp; affâ kas muklaidâ weeta stahw un fur ilgi smelts newaid, uhdens smirdots un nejauks paleef. Kad affu raft gribb un labba weeta newaid, tad buhs pee kahdu dihli jeb straumi, garr kraustu, labbu dsittu grahwi raft, (kas dsittaks nekâ tas dihliis jeb ta uppe irr,) un to ar skaidrahm smiltim jeb swirgsdehm pildiht un blakkam schs grahwi to affu raft un ar afmineem un suhaem wissapfahrt labbi isbruggoht, kâ uhdensim zaur smiltim un afmineem ja welkabs; to grahwi warr ik gaddus israkt un ar jaunahm smiltim jeb swirgsdehm pildiht, tad buhs aufsts un labs uhdens. —

Behz ka buhs raudsicht, kad lohpu gribb faut.

Zilwekam, kas wessels buht un palift gribb, ne buhs gallu no slimmeem lohpeem ehst, un tapehz labbi raudsicht:

- 1) Woi kaujams lohps jautrs, spirgts no azzim irr, un schigli warr eet un tezzeht.
- 2) Woi labbi mahf atgremmoht.

3) Woi

- 3) Woi raggi, aufsis, mutte, nahsis, aste, jeb zitti meefas gabbali aufsti newaid.
- 4) Woi lohps ne seefala, jeb winaam zaur mutti, nahsim un aufsim nejaukas smirdoschas glohtes isteff.
- 5) Woi ahda wissur skaidra, kâ newaid krauz paina, kasehkaina it kâ buhtu ar milteem, Elljahm jeb pelneem apbehrta.
- 6) Woi puhteles, augoni jeb pumpeš us mees fahm, aîs aufsim, pee krumischeem, un wiss wairaf galwâ, kaskâ, mutte jeb us mehles newaid.
- 7) Woi pee gohwju lohpeem tsmens wessels, ne eefahrsehts, zeets jeb aptuhffis irr.

(Kad weenu no tahdahm mainahm atrohd, tad ne buhs tahdu lohpu faut; jo tas leels grehts irr, fawu paschu un zitta zilweka dsihwibu un wesselibu tihfchi maitaht.)

Kad lohpinseh jau nokauts irr, tad buhs raudsicht.

- 1) Woi wirfû pee gallas, puhteles, tulsni, jeb zitti schahdi tahdi filli, dselteni, jeb melni augoni newaid.
- 2) Pee eekschahm buhs raudsicht, woi plauschî pee fahnfawlu ahdas peeauguschî, ar augoneem jeb nekaidru smirdoschu uhdeni pilni newaid; woi afnis ne pahrlcku leelas un zeetas irr, jeb labbi isflattahs; woi schulta puhflis pahrlcku leels un zeets ne irr, no ka lohpusprahgschana warr manniht; woi leesa newaid leela, melna, jeb augonau pilna.

3) Woi

3) Woi kungis, fahrtakfnis, gremmoflis nez
waid frohlains fahrumpis, frunkains, sils, far-
kans, ar smirdoschu uhdeni ar fuhumeem jeb
falku grufcheem pilns; jeb woi zittos meefas
gabbalos, fillas strihpes jeb bruhjes ne reds.

4) Woi rikkle jeb plauschos uhdens puhtites un
tulfni newaid, kas, kad usgreesch nejauki smird.

(Kad tabdu wainu atrohd, tad ne buhs to gallu ehst,
bet wiffu fadefsinacht jeb dilli femme eerakt.)

No pilnigas wesselibas.

Zilweku wesselibas taps pilniga:

Kad wesseli, no wesseleem kreetneem wezzakeem
dimmuschi laudis faprezzejahs, un wesselus
behrnus dsendinahs.

Kad beheniat, zaur gudras mahtes mihlestibu un
fospochanu audsinati; puifchi un meitas ta
gehrbti tohp, fa mahzirts irr, un flaidra gais
fa, jeb arri appafsch fillas debbes, pascha wak-
fa, meefas un praktu lohjektus walkoht un
bruhcheht mahzahs.

Kad no diwpadefmita gadda eeksch meefas speh-
lehm un darbeem mahziti taptu.

Kad zaur wiffahm nahfoschahm dschwoschanas
deenahm, flaidra gaisa, latra laifa dauds ap-
pafsch fillas debbes miht, zittu ne fo fa flaidru
aufstu uhdeni dsere, wesseligas barribas ar wes-
seleem sohbeem labbi fakohstas ehd, dauds ank-
sta uhdeni masgajahs un perrahs, un allasch
spohdri turrahs.

Kad

Kad strahdatu, to daschäs weetas wehl nelab-
bu, muflainu, purwatnu semmi ischahweht un
to par augligu dahrsu pataifih; balku un maf-
selu fehrgas isdeldeht, un wahrgu namnus us-
taifih.

Kad mihligi, rahmi, meerigi, pehz Jesus lif-
kumcein, fa kristigeem laudim un Deewa behr-
neem peeklahjahs, dschwotu.

Ead ween, bet pirms ne, dschwiba, wesselibas
un labklahschana pilniga, un Deewam patih-
fama buhs.

Lai mihlais Deews dohd, fa schi grammatina wif-
seem pee ta derriga un augliga buhtu. Darri
to schezligais Debbesu Fehws!

